

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ,
ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

А.М. ГЕРЕВЕНКО

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗПО

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

БІЛА ЦЕРКВА 2026

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ
ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗПО

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

Автор-розробник:

Геревенко Андрій Михайлович-старший викладач кафедри технологій навчання охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "УМО" НАПН України

СХВАЛЕНО

*кафедрою технологій навчання,
охорони праці та інклюзивної освіти
протокол 1 від 07.01.2026 року
завідувачка кафедри*

Ю. М. Грибовська

Біла Церква-2026

Геревенко А.М. Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО: електронний навчальний курс / А.М. Геревенко. Біла Церква, БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2026. 67 с.

Рецензенти:

Горошкова Лідія Анатоліївна, професор кафедри екології Національного університету України «Києво-Могилянська академія», докторка економічних наук, професорка, академік Академії економічних наук України.

Герасименко Юлія Сергіївна, завідувачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, професорка, докторка економічних наук, фахівець у сфері національної економіки та статистики.

Затверджено на засіданні кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти (протокол засідання кафедри №1 від 07 січня 2026р.)

Електронний навчальний курс «Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО » спрямований на набуття знань та навичок з організації охорони праці та безпеки в онлайн-освітньому середовищі закладів професійної освіти (ЗПО). Курс адаптовано з урахуванням актуальних змін у законодавстві станом на 2026 рік, включаючи Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX, рекомендації щодо онлайн-навчання в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, а також аспекти кібербезпеки, ергономіки та психологічної безпеки під час дистанційних занять.

Слухачі курсу ознайомляться з нормативно-правовою базою для онлайн-занять у ЗПО, порядком проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці (очним і дистанційним), механізмами навчання та перевірки знань з питань охорони праці, а також видами відповідальності за порушення вимог безпеки в онлайн-форматі. Акцент зроблено на практичних інструментах для управління ризиками (кібератаки, ергономічні проблеми, психоемоційне вигорання), інтеграції з дуальною освітою, віртуальними лабораторіями та онлайн-майстернями, а також на профілактиці в умовах воєнного стану.

© БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2026

Розробник: Геревенко Андрій Михайлович, старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "УМО" НАПН України.

ЕНК «Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО» розрахований на викладання для категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації:

- Директори, заступники директорів НМЦ(НМК)ПТО;
- Директори, заступники директорів закладів професійної освіти;
- Методисти закладів професійної освіти;
- Методисти НМЦ(НМК)ПТО;
- Викладачі професійно-теоретичної підготовки закладів професійної освіти;
- Вихователі гуртожитків закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО;
- Соціальні педагоги закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО;
- Практичні психологи закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО.

Для дистанційної, очно-дистанційної та заочної форм навчання.

Бюджет навчального часу становить 8 годин, із яких: лекції (4 год.), семінарське заняття (2 год.), самостійна робота (2 год.).

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	6
1. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КURСУ.....	8
2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КURСУ.....	14
3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КURСУ.....	18
4. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ.....	21
5. ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ.....	35
6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	45
7. МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ.....	58
8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ.....	62
9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ.....	64
10 ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА.....	65

АНОТАЦІЯ

Електронний навчальний курс **«Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО»** спрямований на надання знань та практичних навичок з організації та забезпечення безпеки в онлайн-форматі занять з професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО). Курс повністю адаптовано з урахуванням актуальних змін у законодавстві станом на січень 2026 року, включаючи набрання чинності Законом України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (з 12.09.2025), рекомендації МОН щодо дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, а також вимоги до кібербезпеки, ергономіки та психологічної безпеки учасників освітнього процесу.

Курс складається з чотирьох тематичних розділів:

Тема 1. Нормативно-правова база для онлайн-занять у ЗПО розглядає ключові нормативні документи, що регулюють проведення занять у дистанційному/онлайн-форматі: Закон України «Про охорону праці» (зі змінами 2025–2026 рр.), Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX, Закон України «Про електронні довірчі послуги», рекомендації МОН щодо використання ІКТ у професійній освіті, НПАОП 0.00-4.12-05 (зі змінами), роз'яснення Держпраці щодо дистанційних інструктажів та перевірки знань, а також особливості застосування норм в умовах воєнного стану.

Тема 2. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно Детально аналізує види інструктажів (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий), порядок їх проведення та реєстрації відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу (наказ МОН № 1669 від 26.12.2017, з оновленнями). Особлива увага приділяється особливостям дистанційного формату: використання відеозв'язку, електронних журналів реєстрації, платформ (Zoom, Microsoft Teams, Moodle), приклади для теоретичних занять, віртуальних лабораторій та онлайн-майстерень.

Тема 3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в ЗПО (очне та дистанційне) Охоплює порядок організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці (Типове положення НПАОП 0.00-4.12-05), періодичність, програми для викладачів професійно-теоретичної підготовки, форми дистанційного навчання та перевірки (модульне навчання, онлайн-тестування, відеоконференції, використання мобільних додатків). Розглядаються особливості інтеграції цих заходів у щоденний онлайн-освітній процес ЗПО.

Тема 4. Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки в онлайн-форматі занять у ЗПО Зосереджується на видах відповідальності (дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, цивільно-правова), обов'язках керівників ЗПО та педагогічних працівників, механізмах фіксації та доказування

(електронні журнали, протоколи відеоконференцій, електронні підписи), профілактиці порушень в умовах воєнного стану (повітряні тривоги під час занять, кіберзагрози, ергономічні ризики), розробці локальних інструкцій та актів для онлайн-навчання.

Список літератури та джерел містить перелік актуальних нормативно-правових актів з посиланнями на офіційні ресурси (сайти ВРУ, МОН, Держпраці, CERT-UA), рекомендації для самостійної роботи, аналізу локальних документів ЗПО, приклади онлайн-інструктажів та тестів.

Курс призначений для підвищення кваліфікації таких категорій слухачів: директори та заступники директорів ЗПО та НМЦ(НМК)ПТО, методисти, викладачі професійно-теоретичної підготовки, вихователі гуртожитків, соціальні педагоги, практичні психологи.

ЕНК допоможе слухачам засвоїти необхідні знання та практичні інструменти для ефективного забезпечення безпеки під час проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки, сприяючи створенню безпечного цифрового освітнього середовища в ЗПО, з урахуванням дуальної форми освіти, віртуальних лабораторій та сучасних викликів воєнного часу та повоєнного відновлення.

1. ТИПОВА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Пояснювальна записка

Актуальність навчального курсу. Актуальність електронного навчального курсу «Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО » визначається швидким переходом закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО) до дистанційних та змішаних форм навчання в умовах воєнного стану, а також необхідністю збереження високого рівня безпеки учасників освітнього процесу під час онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки.

З урахуванням геополітичної ситуації, воєнного стану в Україні (з 2022 р.) та набрання чинності Законом України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (набрав чинності 12.09.2025), який визначає вимоги до організації освітнього процесу, у тому числі в дистанційному форматі, забезпечення безпеки в онлайн-середовищі стає критичним завданням. Викладачі професійно-теоретичної підготовки, методисти, керівники ЗПО та інші фахівці повинні володіти актуальними знаннями щодо нормативного регулювання дистанційних інструктажів, навчання та перевірки знань з питань охорони праці, а також механізмів відповідальності в цифровому освітньому просторі. Онлайн-формат створює нові ризики (кібербезпека, ергономічні проблеми, психоемоційне перевантаження, переривання занять через повітряні тривоги), що вимагає спеціальних підходів до управління безпекою.

Мета курсу. Надання учасникам необхідних знань та практичних навичок з організації та забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО. Курс охоплює нормативно-правову базу, порядок проведення інструктажів та перевірки знань в онлайн-форматі, механізми відповідальності, а також практичні інструменти управління ризиками в цифровому освітньому середовищі. Учасники отримають компетенції для ефективного застосування норм безпеки під час дистанційних занять, віртуальних лабораторій та онлайн-майстерень, забезпечуючи захист здоров'я, даних та психологічного стану учасників освітнього процесу.

Завдання курсу: ✓ Надання фундаментальних знань щодо нормативно-правової бази організації онлайн-занять у ЗПО, включаючи особливості застосування норм охорони праці в дистанційному форматі та в умовах воєнного стану. ✓ Ознайомлення з видами, порядком проведення та реєстрацією інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці в очному та дистанційному режимах. ✓ Формування навичок організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці в онлайн-форматі, використання цифрових інструментів та платформ. ✓ Розуміння видів відповідальності за порушення вимог безпеки в онлайн-навчанні та розробка локальних механізмів профілактики порушень. ✓ Сприяння обміну досвідом та обговоренню

практичних кейсів для вирішення реальних ситуацій, пов'язаних з безпекою в онлайн-освіті ЗПО.

Очікувані результати курсу: ✓ Глибоке розуміння учасниками нормативно-правових вимог до проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки, включаючи Закон України «Про професійну освіту» (2025) та інші актуальні акти. ✓ Оволодіння практичними навичками проведення дистанційних інструктажів, реєстрації в електронних журналах та використання платформ для перевірки знань. ✓ Здатність учасників ідентифікувати та управляти ризиками онлайн-навчання (кіберзагрози, ергономіка, психологічне навантаження, переривання через надзвичайні ситуації). ✓ Розвиток компетенцій щодо застосування заходів відповідальності та профілактики порушень, створення локальних інструкцій для онлайн-занять у ЗПО. ✓ Підвищення ефективності викладання та створення безпечного цифрового освітнього середовища в умовах дуальної форми, віртуальних лабораторій та повоєнного відновлення.

Методи навчання: мозковий штурм, метод кейсів, моделювання ситуацій в онлайн-платформах, рольові ігри, інтерактивні дискусії, аналіз реальних та гіпотетичних інцидентів, групові проекти з розробки зразків документів.

Засоби навчання: електронні платформи (Microsoft Teams), електронні журнали реєстрації інструктажів, онлайн-тести, мобільні додатки для перевірки знань, ресурси офіційних сайтів (МОН, Держпраці, CERT-UA), навчально-методичні посібники, відеоінструкції, інформаційні ресурси Інтернету.

Об'єктом вивчення є процеси забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО, зокрема в умовах дистанційного та змішаного навчання.

Предметом є нормативно-правові акти, процедури, інструменти та практичні механізми організації інструктажів, навчання, перевірки знань та відповідальності в онлайн-форматі.

Навчальна тема має міждисциплінарний характер. Вона поєднує аспекти охорони праці, кібербезпеки, психології, педагогіки, інформаційних технологій, цивільного захисту та управління ризиками в освітньому процесі ЗПО.

Слухач повинен знати: основні нормативно-правові акти, що регулюють онлайн-навчання та охорону праці в ЗПО; види та порядок проведення інструктажів в дистанційному форматі; механізми навчання та перевірки знань з питань охорони праці онлайн; види відповідальності за порушення вимог безпеки; особливості застосування норм в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Слухач повинен уміти: ✓ Аналізувати нормативно-правову базу для онлайн-занять та визначати її застосування в ЗПО. ✓ Проводити дистанційні інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці, реєструвати їх в електронній формі. ✓ Організовувати навчання та перевірку знань з питань охорони праці в онлайн-форматі, використовувати цифрові інструменти. ✓

Визначати ризики онлайн-навчання та застосовувати заходи профілактики та реагування. ✓ Розробляти локальні акти та інструкції щодо безпеки в онлайн-освіті, забезпечувати дотримання вимог відповідальності.

Очікувані результати навчання»

№	Компетентність / результат навчання	Очікувані результати (що слухач буде знати / розуміти)	Очікувані результати (що слухач буде вміти / застосовувати)	Рівень засвоєння (за таксономією Блума)	Форма перевірки / оцінювання
1	Інтегральна компетентність	Розуміти систему заходів безпеки під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення	Самостійно організовувати безпечне проведення теоретичних занять (очних, дистанційних, змішаних) з урахуванням нормативних вимог	Аналіз, синтез, створення	Комплексний тест + практичне завдання (план заняття)
2	Загальна компетентність 1	Знати нормативно-правову базу (Закон «Про професійну освіту» № 4574-IX, Закон «Про охорону праці», НПАОП 0.00-4.12-05, наказ МОН № 1669 тощо)	Аналізувати та застосовувати актуальні нормативні акти при плануванні теоретичних занять	Розуміння, застосування	Тест + аналіз кейсу
3	Загальна компетентність 2	Розуміти особливості ризиків теоретичних занять в	Ідентифікувати та оцінювати ризики під час теоретичних занять,	Аналіз, оцінка	Груповий кейс + презентація

		онлайн- та очному форматах (ергономіка, психоемоційне навантаження, кіберзагрози, повітряні тривоги)	розробляти профілактичні заходи		
4	Фахова компетентність 1	Знати види, порядок проведення та реєстрацію інструктажів з ОП та БЖД (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий)	Проводити інструктажі в очному та дистанційному форматах, вести електронні журнали реєстрації	Застосування, створення	Практичне моделювання інструктажу + зразок журналу
5	Фахова компетентність 2	Знати порядок організації навчання та перевірки знань з питань ОП (періодичність, програми, форми)	Розробляти план-графік навчання та перевірки знань, створювати онлайн-тести, використовувати мобільні додатки	Синтез, створення	Розробка тесту + план-графік
6	Фахова компетентність 3	Розуміти види відповідальності за порушення вимог безпеки під час теоретичних занять (дисциплінарна, адміністратив	Аналізувати типові порушення, розробляти локальні інструкції та заходи профілактики	Аналіз, оцінка	Аналіз кейсу порушення + пропозиції

		на, кримінальна)			
7	Фахова компетентність 4	Знати особливості безпеки в умовах воєнного стану (повітряні тривоги, укриття, психологічна підтримка, цифрові інструменти)	Інтегрувати заходи воєнної безпеки в теоретичні заняття (алгоритми дій, психологічна підтримка, офлайн-варіанти)	Застосування, створення	Кейс «Повітряна тривога під час онлайн-заняття»
8	Фахова компетентність 5	Розуміти роль цифрових інструментів (Moodle, Zoom, Teams, мобільні додатки) у підвищенні безпеки теоретичних занять	Використовувати цифрові інструменти для інструктажів, тестування, фіксації та моніторингу безпеки	Застосування	Практичне завдання: створення онлайн-модуля
9	Ставлення / цінності	Усвідомлювати і пріоритетність життя, здоров'я та психологічного благополуччя учасників освітнього процесу як найвищої цінності	Формувати культуру безпеки серед здобувачів освіти та колег-педагогів	Оцінка, внутрішнє прийняття	Рефлексія + самооцінка
10	Загальний результат курсу	Володіти комплексною системою	Самостійно забезпечувати безпечне	Синтез, створення	Підсумковий тест + комплексне

		заходів безпеки під час теоретичних занять у ЗПО	проведення теоретичних занять у будь-якому форматі, відповідати вимогам законодавства та реагувати на надзвичайні ситуації		практичне завдання
--	--	--	--	--	--------------------

Електронний курс розроблено для наступних категорій слухачів курсів підвищення кваліфікації:

- Директори, заступники директорів НМЦ(НМК)ПТО;
- Директори, заступники директорів закладів професійної освіти;
- Методисти закладів професійної освіти;
- Методисти НМЦ(НМК)ПТО;
- Викладачі професійно-теоретичної підготовки закладів професійної освіти;
- Вихователі гуртожитків закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО;
- Соціальні педагоги закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО;
- Практичні психологи закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО.

Курс призначений для галузі знань 01 «Освіта» на всіх етапах курсів підвищення кваліфікації за різними моделями навчання (дистанційною, очно-дистанційною, заочною).

Навчально-методичне забезпечення. Курс представлено науково-методичними матеріалами (лекції, семінарські заняття, завдання для самостійної роботи), зразками документів, тестами, посиланнями на офіційні джерела та списком рекомендованої літератури.

2. ПРОФІЛЬ ТИПОВОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Параметр	Зміст
Назва курсу	Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО
Обсяг курсу	0,3 ЄКТС кредиту На опанування матеріалів електронного курсу передбачено 8 академічних годин, що відповідає 0,3 ЄКТС кредиту.
Рівень програми	Безперервний професійний розвиток фахівців шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти.
А. Мета	Надання учасникам необхідних знань та практичних навичок з організації та забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО). Курс охоплює нормативно-правове регулювання дистанційного навчання, порядок проведення інструктажів та перевірки знань в онлайн-форматі, механізми відповідальності, а також практичні інструменти управління ризиками в цифровому освітньому середовищі (кібербезпека, ергономіка, психологічне навантаження, дії під час надзвичайних ситуацій). Учасники отримають компетенції для ефективного застосування норм безпеки під час дистанційних занять, віртуальних лабораторій та онлайн-майстерень.
В. Характеристика типової програми	
1. Функціональна спрямованість	Функціональна спрямованість курсу полягає в забезпеченні педагогічних працівників та керівників ЗПО знаннями та навичками для безпечної організації онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки. Курс призначений для викладачів, методистів, керівників та інших фахівців ЗПО. Основні функції: ознайомлення з актуальними нормативними актами (включаючи Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX), надання практичних рекомендацій щодо дистанційних інструктажів, навчання та перевірки знань, підвищення свідомості щодо ризиків онлайн-навчання в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.
2. Фокус Типової програми	Програма зорієнтована на безперервний професійний розвиток педагогічних працівників ЗПО, здатних до

	безпечної організації дистанційного та змішаного навчання з питань професійно-теоретичної підготовки.
3. Орієнтація Типової програми	Типова програма орієнтована на розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗПО в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти з акцентом на онлайн-формат.
4. Особливості типової програми	Особливості електронного курсу: • Підвищення рівня роботи з актуальними нормативно-правовими джерелами в онлайн-середовищі (zakon.rada.gov.ua, mon.gov.ua, dsp.gov.ua тощо); • Створення інтерактивно-практичних просторів для моделювання дистанційних інструктажів, тестування та перевірки знань; • Ефективна організація навчання та перевірки знань з питань охорони праці в цифровому форматі; • Інтеграція кібербезпеки, ергономіки та психологічної безпеки в онлайн-освітній процес ЗПО.
5. Цільова група	Електронний курс розроблено для підвищення кваліфікації: • Директори, заступники директорів НМЦ(НМК)ПТО; • Директори, заступники директорів закладів професійної освіти; • Методисти закладів професійної освіти; • Методисти НМЦ(НМК)ПТО; • Викладачі професійно-теоретичної підготовки закладів професійної освіти; • Вихователі гуртожитків закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО; • Соціальні педагоги закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО; • Практичні психологи закладів професійної освіти, НМЦ(НМК)ПТО.
С. Професійні вимоги (компетенції) і продовження навчання	
1. Професійні вимоги (компетенції)	Визначаються посадовими інструкціями та професійними стандартами педагогічних працівників ЗПО (викладачі професійно-теоретичної підготовки, методисти, керівники).
2. Продовження навчання	Типова програма передбачає можливість подальшого розширення та поглиблення знань, умінь, навичок педагогічних працівників ЗПО в системі неформальної та інформальної освіти, зокрема з питань кібербезпеки в освіті, використання сучасних платформ для інструктажів та перевірки знань.
Д. Стиль і методика навчання	
1. Підходи до викладання і навчання	Розвиток загальних і фахових компетентностей педагогічних працівників ЗПО у процесі практичного застосування норм безпеки в онлайн-форматі. Навчання проходить за різними моделями (дистанційною, очно-дистанційною, заочною) із використанням

	компетентнісного, андрагогічного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного підходів та інноваційних технологій: інтерактивних завдань, моделювання ситуацій в Zoom/Teams/Moodle, тестів, кейс-методу тощо.
2. Система оцінювання	Результати навчання оцінюються (зараховано / не зараховано) на основі: • підготовки відповідей на проблемно-пошукові питання; • виконання завдань самостійної роботи (зразки інструктажів, тестів, локальних актів); • виконання практичних завдань на семінарських заняттях (моделювання дистанційного інструктажу, аналіз кейсів порушень).
Е. Програмні компетентності	
1. Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері забезпечення безпеки під час онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО, що передбачає використання теорій, методів та інструментів нормативного регулювання, кібербезпеки та управління ризиками.
2. Загальні компетентності	• Здатність здійснювати календарно-тематичне планування занять з урахуванням вимог безпеки в онлайн-форматі; • Здатність добирати доцільні цифрові методи, форми, засоби та технології навчання; • Здатність застосовувати новітні форми, методи та прийоми забезпечення безпеки в онлайн-освіті; • Здатність оволодіти інноваційним досвідом та поширювати його серед колег.
3. Спеціальні (фахові) компетентності	• Розуміння нормативно-правової бази онлайн-навчання та охорони праці в ЗПО; • Знання ключових актів (Закон «Про професійну освіту» 2025, НПАОП, рекомендації МОН щодо дистанційного навчання); • Вміння проводити дистанційні інструктажі та перевірку знань; • Здатність ідентифікувати та мінімізувати ризики онлайн-навчання; • Вміння розробляти локальні інструкції та забезпечувати дотримання відповідальності в цифровому середовищі.
Ф. Програмні результати навчання	
1. Знання і розуміння	Основні принципи та поняття безпеки в онлайн-освіті ЗПО. Сферу дії законодавства щодо дистанційного навчання та охорони праці. Правові аспекти та види відповідальності. Стратегії управління ризиками в цифровому середовищі. Практичні інструменти дистанційних інструктажів та перевірки знань.

2. Розвинені вміння	• Аналіз ризиків онлайн-навчання та оцінка їх на основі нормативних актів; • Планування та проведення дистанційних інструктажів, реєстрація в електронній формі; • Організація онлайн-навчання та перевірки знань з питань охорони праці; • Ефективна комунікація в цифровому середовищі для вирішення питань безпеки; • Швидке реагування на порушення та надзвичайні ситуації під час онлайн-занять; • Розробка та вдосконалення локальних документів з безпеки в онлайн-форматі.
3. Диспозиції (цінності, ставлення)	Свідомість про пріоритетність безпеки учасників освітнього процесу в онлайн-середовищі. Відповідальність за дотримання норм. Дисципліна та гнучкість у застосуванні актуальних вимог. Солідарність та взаємопідтримка колег у створенні безпечного цифрового освітнього простору.
Ключові слова	Безпека життєдіяльності, онлайн-навчання, професійно-теоретична підготовка, ЗПО, охорона праці, дистанційні інструктажі, перевірка знань, відповідальність, кібербезпека, ергономіка, воєнний стан, повоєнне відновлення, Закон Про професійну освіту.

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИКЛАДУ ТА ЗАСВОЄННЯ МАТЕРІАЛІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

№ теми	Назва теми	Форми роботи, кількість годин		Вид контролю	Усього годин
		Лекції	Семінарські заняття		
Тема 1	Нормативно-правова база для професійно-теоретичної підготовки в ЗПО	2		Поточний контроль (обговорення, аналіз нормативних актів)	2
Тема 2	Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно	2		Поточний контроль (моделювання дистанційного інструктажу)	2
Тема 3	Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в ЗПО (очне та дистанційне)		2	Поточний контроль (розробка онлайн-тесту, кейси)	2
Тема 4	Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки під час проведення професійно-теоретичної підготовки в ЗПО (Самостійна робота)		2	Поточний контроль (аналіз кейсів порушень, практичні завдання)	2
Разом		4	4		8

ЗМІСТ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Інтернет-лекція (2 год.)

Тема 1. Нормативно-правова база для професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

Основні нормативно-правові акти, що регулюють організацію та проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної освіти (ЗПО). Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (набрав чинності 12.09.2025) та його вимоги до теоретичної підготовки. Закон України «Про охорону праці» (зі змінами 2025–2026 рр.). Закон України «Про освіту». Рекомендації МОН щодо дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення. Нормативні документи з охорони праці, що застосовуються саме до теоретичних занять (НПАОП 0.00-4.12-05 зі змінами, наказ МОН № 1669 від 26.12.2017 зі змінами). Особливості регулювання онлайн- та очно-дистанційного формату професійно-теоретичної підготовки.

Інтернет-лекція (2 год.)

Тема 2. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно

Види інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці (вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий) відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу (наказ МОН № 1669 від 26.12.2017, з оновленнями). Порядок проведення, зміст, тривалість, реєстрація інструктажів в очному форматі. Особливості дистанційного проведення інструктажів: використання відеозв'язку (Zoom, Microsoft Teams, Google Meet), електронних журналів реєстрації, електронного підпису, платформ Moodle та інших. Приклади інструктажів для теоретичних занять, віртуальних лабораторій та онлайн-майстерень. Роз'яснення Держпраці щодо дистанційних інструктажів станом на 2026 рік.

Семінарське заняття (2 год.)

Тема 3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в ЗПО (очне та дистанційне)

Порядок організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці відповідно до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05, зі змінами). Періодичність навчання для викладачів професійно-теоретичної підготовки. Програми навчання, форми та методи (модульне, онлайн-курси, вебіари). Особливості дистанційного навчання та перевірки знань: онлайн-тестування, відеоконференції, використання мобільних додатків, інтеграція в щоденний освітній процес ЗПО. Практичні рекомендації щодо організації перевірки знань

здобувачів освіти під час теоретичних занять (очних і онлайн). Аналіз типових помилок та способів їх уникнення.

Самостійна робота (2 год.)

Тема 4. Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки під час проведення професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

Види відповідальності за порушення вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності: дисциплінарна, адміністративна (статті КУпАП), кримінальна (статті КК України), цивільно-правова. Обов'язки керівників ЗПО, викладачів професійно-теоретичної підготовки та інших учасників освітнього процесу щодо забезпечення безпеки під час теоретичних занять (в т.ч. онлайн). Механізми фіксації та доказування (електронні журнали інструктажів, протоколи відеоконференцій, скріншоти, електронні підписи). Профілактика порушень в умовах воєнного стану (повітряні тривоги під час занять, кіберзагрози, ергономічні ризики). Розробка локальних інструкцій, положень та актів для безпечного проведення онлайн- та очних занять з професійно-теоретичної підготовки. Практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків відповідальності.

4. ТЕОРЕТИЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

ТЕМА 1. Нормативно-правова база для професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

Мета: Ознайомити слухачів з основними нормативно-правовими актами, що регулюють організацію та проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної освіти (ЗПО), з особливим акцентом на вимоги безпеки в очному, дистанційному та змішаному форматах.

Завдання лекції включають: ✓ Визначити ключові нормативні документи, що безпосередньо стосуються професійно-теоретичної підготовки. ✓ Проаналізувати вимоги Закону України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX до теоретичного компонента освітнього процесу. ✓ Ознайомити з нормами охорони праці, що застосовуються саме до теоретичних занять (в т.ч. онлайн). ✓ Розглянути особливості регулювання дистанційного та очно-дистанційного формату професійно-теоретичної підготовки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Зміст

1.1 Основні нормативно-правові акти, що регулюють професійно-теоретичну підготовку в ЗПО

1.2 Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX та вимоги до теоретичної підготовки

1.3 Закон України «Про охорону праці» (зі змінами 2025–2026 рр.) та його застосування до теоретичних занять

1.4 Закон України «Про освіту» та інші загальні акти в контексті ЗПО

1.5 Рекомендації МОН щодо дистанційного та змішаного навчання. Нормативні документи з охорони праці для теоретичних занять

1.6 Особливості регулювання онлайн- та очно-дистанційного формату професійно-теоретичної підготовки

Питання для самоконтролю

1. Які основні нормативно-правові акти регулюють організацію занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО?
2. Які вимоги до теоретичної підготовки встановлює Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX?

3. Як Закон України «Про охорону праці» застосовується до теоретичних занять у ЗПО (в т.ч. онлайн)?
4. Які рекомендації МОН діють щодо дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану станом на 2026 рік?
5. Які особливості регулювання онлайн-формату професійно-теоретичної підготовки?

Самостійна робота: Вивчити ключові статті Закону України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (статті 13, 17, 32), Закону України «Про охорону праці» (статті 1, 2, 3, 4, 13) та наказ МОН № 1669 від 26.12.2017 (зі змінами). Підготувати короткий огляд нормативної бази, що регулює професійно-теоретичну підготовку у вашому закладі (очний та онлайн-формати). Проаналізувати, чи відповідають локальні документи ЗПО вимогам безпеки теоретичних занять.

Рефлексивне завдання: Після завершення теми складіть короткий рефлексивний запис: оцініть власне розуміння нормативної бази для теоретичної підготовки, визначте основні труднощі (наприклад, відмінності між очним та онлайн-форматами) та запропонуйте, як ви плануєте застосовувати отримані знання у своїй роботі.

МАТЕРІАЛ ВИКЛАДУ

Тема1. Нормативно-правова база для професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

1.1 Основні нормативно-правові акти, що регулюють організацію та проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

Професійно-теоретична підготовка є обов'язковим компонентом освітніх програм закладів професійної освіти (ЗПО) і спрямована на формування теоретичних знань, необхідних для оволодіння професією.

Основні акти, що регулюють цю діяльність:

- Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (набрав чинності 12.09.2025);
- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами);
- Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами станом на 2026 рік);
- Кодекс законів про працю України;
- Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05, зі змінами);
- Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти (наказ МОН № 1669 від 26.12.2017, зареєстровано в Мін'юсті 23.01.2018 № 100/31552, зі змінами);
- рекомендації та листи МОН щодо організації дистанційного та змішаного навчання в умовах воєнного стану (зокрема, листи 2022–2025 рр., актуальні на 2026 рік).

Ці документи встановлюють єдині вимоги до змісту, організації, тривалості та безпеки теоретичної підготовки, включаючи онлайн-формат.

1.2 Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX та його вимоги до теоретичної підготовки

Закон визначає професійну освіту як освіту, спрямовану на набуття кваліфікації для виконання трудових функцій (ст. 1).

Ключові вимоги до теоретичної підготовки:

- Теоретична підготовка є складовою освітньої програми (ст. 10);
- Освітній процес організовується в безпечному освітньому середовищі з урахуванням віку, здоров'я, особливих освітніх потреб здобувачів (ч. 2 ст. 13);
- Забороняється використання праці здобувачів для цілей, не передбачених освітньою програмою (ст. 17);
- Дуальна форма передбачає поєднання теоретичної підготовки в ЗПО з практикою на підприємствах з обов'язковим контролем умов безпеки (ст. 18);
- Наглядові ради ЗПО здійснюють громадський контроль якості освіти, включаючи безпеку теоретичного та практичного компонентів (ст. 32).

Закон прямо зобов'язує ЗПО створювати безпечні умови для теоретичних занять, включаючи онлайн-формат.

1.3 Закон України «Про охорону праці» (зі змінами 2025–2026 рр.) та його застосування до теоретичних занять

Закон поширюється на всіх роботодавців і працівників, включаючи ЗПО (ст. 2).

Для теоретичних занять застосовуються:

- обов'язок роботодавця (директора ЗПО) забезпечувати безпечні умови праці та навчання (ст. 13);
- проведення інструктажів з охорони праці для педагогів і здобувачів освіти (ст. 18);
- навчання та перевірка знань з питань охорони праці (ст. 18);
- відповідальність за порушення (ст. 44–47).

У теоретичних заняттях (особливо онлайн) акцент на ергономіці робочого місця, психологічній безпеці, захисті від кіберзагроз та діях під час повітряних тривог.

1.4 Закон України «Про освіту» та інші загальні акти в контексті ЗПО

Закон «Про освіту» встановлює право на безпечне освітнє середовище (ст. 6, ст. 53). У ЗПО це доповнюється спеціальними нормами Закону «Про професійну освіту». Кодекс цивільного захисту України регулює дії в надзвичайних ситуаціях, включаючи переривання онлайн-занять під час тривоги.

1.5 Рекомендації МОН щодо дистанційного та змішаного навчання. Нормативні документи з охорони праці для теоретичних занять

Рекомендації МОН (листи 2022–2025 рр., актуальні на 2026 рік) дозволяють дистанційні інструктажі та перевірку знань через відеозв'язок з електронною реєстрацією. НПАОП 0.00-4.12-05 та наказ № 1669 визначають порядок інструктажів і навчання для теоретичних занять, включаючи онлайн-формат.

1.6 Особливості регулювання онлайн - та очно-дистанційного формату професійно-теоретичної підготовки

Онлайн-формат регулюється комбінацією освітнього та трудового законодавства:

- використання платформ (Zoom, Teams, Moodle) з фіксацією участі;
- електронні журнали інструктажів;
- обов'язкове інформування про дії під час повітряних тривог;
- захист персональних даних учасників (Закон «Про захист персональних даних»);
- ергономічні рекомендації для тривалого сидіння перед екраном.

Таким чином, нормативно-правова база України забезпечує комплексне регулювання організації та проведення професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної освіти. Чинні закони та підзаконні акти визначають обов'язковість теоретичної складової

освітніх програм, вимоги до безпечного освітнього середовища, порядку проведення інструктажів з охорони праці, а також особливості реалізації очного, дистанційного та змішаного форматів навчання.

Актуалізація законодавства у 2025–2026 роках, зокрема прийняття нового Закону України «Про професійну освіту», створює правові умови для цифрової трансформації професійно-теоретичної підготовки, водночас зберігаючи пріоритет життя, здоров'я та безпеки учасників освітнього процесу. Це забезпечує можливість ефективної організації теоретичних занять у будь-яких умовах, з урахуванням сучасних викликів та потреб системи професійної освіти.

Інтернет-лекція (2 год.)

ТЕМА 2. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно

Мета: Сформувати у слухачів системне розуміння організації та проведення інструктажів з питань охорони праці (ОП) та безпеки життєдіяльності (БЖД) у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО), включаючи нормативну основу, види інструктажів, обов'язкову структуру, порядок проведення в очному та дистанційному форматах, механізми реєстрації, перевірки засвоєння та документального підтвердження. Особлива увага приділяється адаптації процедур до теоретичних занять (онлайн-теоретична підготовка, віртуальні лабораторії, симулятори) та забезпеченню безпеки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Завдання лекції включають: ✓ Детально розкрити п'ять видів інструктажів, підстави, періодичність та особливості їх проведення для педагогічних працівників і здобувачів освіти ЗПО. ✓ Описати рекомендовану структуру інструктажу, що забезпечує повноту доведення матеріалу, обов'язкову перевірку знань та практичну спрямованість. ✓ Проаналізувати вимоги до очного проведення та реєстрації (форми журналів за наказом МОН № 1669 від 26.12.2017). ✓ Обґрунтувати правову можливість та практичні умови дистанційного формату інструктажів (відсутність заборони в нормативних актах, вимоги до ідентифікації, фіксації та перевірки). ✓ Надати конкретні приклади дистанційних інструктажів для теоретичних занять у ЗПО з урахуванням актуальних роз'яснень Держпраці, рекомендацій МОН та воєнного стану. ✓ Розглянути особливості організації безпеки праці в умовах воєнного стану, включаючи планування дій під час надзвичайних ситуацій, використання цифрових інструментів та психологічну підтримку.

Зміст

- 2.1 Нормативна основа проведення інструктажів у ЗПО
- 2.2 Види інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці
- 2.3 Структура та загальний порядок проведення інструктажу
- 2.4 Порядок проведення та реєстрація інструктажів в очному форматі
- 2.5 Особливості та умови дистанційного проведення інструктажів

2.6 Приклади дистанційних інструктажів для теоретичних занять, віртуальних лабораторій та онлайн-майстерень

2.7 Роз'яснення Держпраці та рекомендації МОН щодо дистанційних інструктажів станом на 2026 рік

2.8 Особливості організації безпеки праці та інструктажів в умовах воєнного стану

Питання для самоконтролю

1. Які нормативні акти є основними для організації інструктажів з ОП та БЖД у закладах освіти України?
2. Назвіть п'ять видів інструктажів, вкажіть підстави, періодичність та відповідальних осіб для кожного виду в ЗПО.
3. Яка рекомендована структура інструктажу та чому обов'язкова перевірка знань після його проведення?
4. Які форми журналів реєстрації інструктажів затверджено наказом МОН № 1669 та які обов'язкові реквізити в них?
5. Чи дозволяють чинні нормативні акти проводити інструктажі дистанційно? Які ключові умови для цього?
6. Як Держпраці трактує дистанційні інструктажі станом на 2026 рік, особливо для теоретичних занять та робіт підвищеної небезпеки?
7. Які особливості організації безпеки праці та інструктажів у ЗПО в умовах воєнного стану?
8. Як цифрові інструменти можуть підвищити ефективність проведення та фіксації інструктажів?

Самостійна робота :

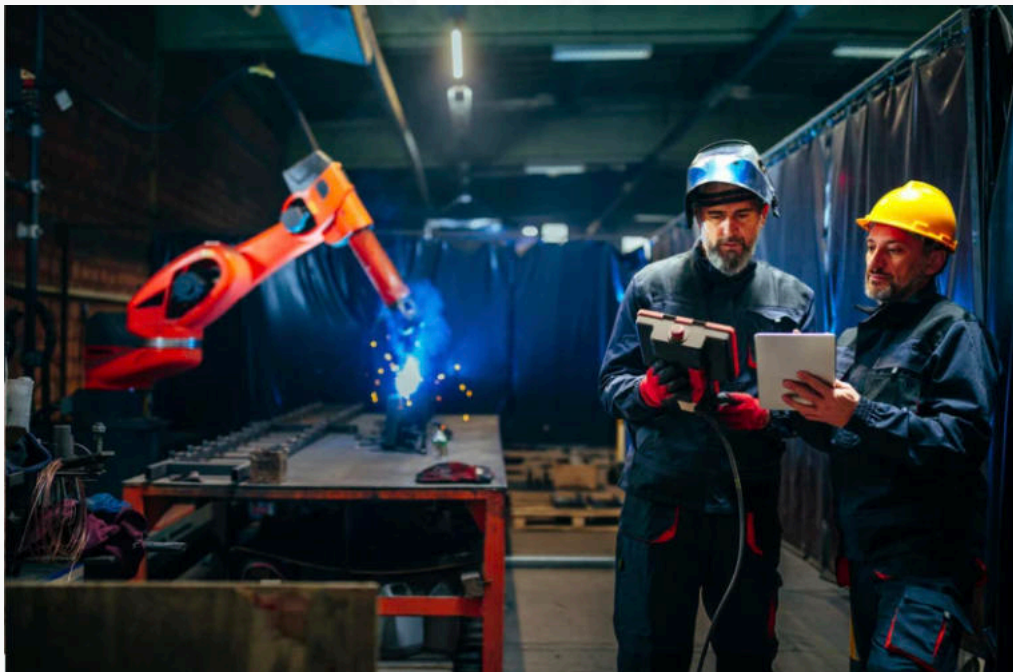
1. Ознайомитися з повним текстом Положення (наказ МОН № 1669 від 26.12.2017) та додатками — формами журналів реєстрації вступного та первинного/позапланового/цільового інструктажів.
2. Вивчити ключові положення НПА ОП 0.00-4.12-05 щодо видів інструктажів, перевірки знань та реєстрації.
3. Підготувати сценарій дистанційного вступного або первинного інструктажу для здобувачів професійно-теоретичної підготовки (платформа, тривалість, матеріали, перевірка засвоєння, фіксація — наприклад, Google-форма + тест у Moodle + протокол Zoom).
4. Розробити зразок заповнення сторінки журналу реєстрації первинного інструктажу (електронний варіант) з прикладами 3–5 записів.
5. Проаналізувати локальні документи вашого ЗПО (положення про ОП, журнали інструктажів, план дій під час повітряної тривоги) та запропонувати 2–3 конкретні зміни/доповнення для впровадження дистанційного формату інструктажів та посилення безпеки в умовах воєнного стану (з посиланням на нормативні акти).

Рефлексивне завдання: Після вивчення теми запишіть короткий рефлексивний текст (5–7 речень):

- Що нового ви дізналися про дистанційні інструктажі та їх правову основу?
- Які основні труднощі/ризики бачите при переході на онлайн-формат у вашому закладі (технічні, документальні, контрольні, воєнні)?
- Як саме ви плануєте використати отримані знання для покращення безпеки теоретичних занять (очних та онлайн) та профілактики травматизму в умовах воєнного стану?
- Які кроки ви зробите найближчим часом у своєму закладі (розробка локального акта, оновлення журналів, навчання колег тощо)?

Тема 2. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно

2.1 Нормативна основа проведення інструктажів у ЗПО

Організація та проведення інструктажів регулюється:

- **Наказ МОН України від 26.12.2017 № 1669** «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» (zareєстровано в Мін'юсті 23.01.2018 № 100/31552, чинне з урахуванням змін) — встановлює єдину систему управління ОП у закладах освіти, види інструктажів, форми журналів, відповідальних осіб.
- **НПАОП 0.00-4.12-05** «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» (наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15, з змінами) — визначає загальні види інструктажів, вимоги до проведення, перевірки знань та реєстрації.

Положення МОН № 1669 прямо поширює вимоги НПАОП на заклади освіти, роблячи їх обов'язковими для всіх учасників освітнього процесу ЗПО — педагогів, здобувачів освіти (включаючи неповнолітніх), адміністративного персоналу. Відсутність або неналежне проведення інструктажу тягне адміністративну та дисциплінарну відповідальність керівника закладу (ст. 41–44 Закону України «Про охорону праці»).

2.2 Види інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці

У ЗПО проводяться п'ять видів інструктажів (обов'язкові для всіх учасників освітнього процесу):

- **Вступний інструктаж** — при зарахуванні здобувачів освіти або прийнятті на роботу педагогів/працівників. Мета — загальне ознайомлення з правилами закладу, порядком дій у надзвичайних ситуаціях (повітряна тривога, пожежа, евакуація), основними небезпеками території та приміщень. Проводить інженер з ОП або призначена наказом директора особа. Реєстрація — окремий журнал вступного інструктажу (форма додатка 1 до наказу № 1669).

- **Первинний інструктаж** — безпосередньо перед початком занять у конкретному кабінеті, лабораторії, майстерні, під час виробничого навчання чи практики. Акцент — на конкретні небезпечні та шкідливі фактори приміщення/обладнання, безпечні прийоми роботи, ЗІЗ. Проводить викладач або майстер виробничого навчання.

- **Повторний інструктаж** — не рідше 1 разу на 6 місяців для всіх, хто пройшов первинний. Мета — закріплення знань, контроль дотримання вимог. На роботах підвищеної небезпеки — не рідше 1 разу на 3 місяці.

- **Позаплановий інструктаж** — при: зміні нормативних актів, зміні обладнання/технології, порушенні вимог безпеки, після нещасного випадку/аварії,

перерви в роботі/заняттях понад 30 днів (для підвищеної небезпеки — понад 60 днів).

- **Цільовий інструктаж** — перед разовими роботами, масовими заходами, екскурсіями, походами, практикою на підприємствах, роботами підвищеної небезпеки.

Усі види інструктажів є обов'язковими як для здобувачів освіти (включаючи неповнолітніх), так і для педагогічних працівників ЗПО. Не допускаються до занять/робіт особи, які не пройшли відповідний інструктаж.

2.3 Структура та загальний порядок проведення інструктажу

Рекомендована структура (методична, відповідає роз'ясненням Держпраці та методичним вказівкам):

1. Вступна частина (5–10 хв)

- Повідомлення виду інструктажу та підстави (наказ, подія тощо).
- Ознайомлення з НПАОП ЗПО, правилами внутрішнього розпорядку.
- Характеристика небезпечних/шкідливих факторів, ЗІЗ, сигнали оповіщення, план евакуації.

2. Основна частина (основний час)

- Детальний розбір безпечних прийомів дій/робіт.
- Перелік заборонених дій.
- Алгоритм дій у надзвичайних ситуаціях (повітряна тривога, пожежа, аварійна ситуація, надання першої допомоги).
- Демонстрація (очна — показ обладнання; онлайн — екран-шерінг, відео, симулятор).

3. Заключна частина (10–15 хв)

- Перевірка засвоєння знань: усне опитування, тест (онлайн-форма), практична демонстрація.
- Прийняття рішення: допуск/недопуск до занять/робіт.
- Реєстрація в журналі з підписами (електронними — за умови дистанційного формату).

При незадовільних результатах перевірки — негайний повторний інструктаж. Тривалість залежить від виду та складності, але повинна забезпечувати повне розуміння.

2.4 Порядок проведення та реєстрація інструктажів в очному форматі

Проведення — безпосередньо перед початком занять/робіт, у приміщенні або на робочому місці.

Реєстрація обов'язкова:

- Вступний — у журналі реєстрації вступного інструктажу (форма додатка 1 до наказу № 1669).
- Первинний, повторний, позаплановий, цільовий — у журналі реєстрації первинного, повторного,

позапланового та цільового інструктажів (форма додатка 2 до наказу № 1669).

Обов'язкові реквізити в журналі:

- дата проведення;
- вид інструктажу;
- тема/короткий зміст;
- ПІБ, посада інструктуючого;
- ПІБ учасників;
- відмітка про перевірку знань (допущений/не допущений);
- підписи інструктуючого та інструктованих.

Журнали: пронумеровані, прошнуровані, скріплені печаткою закладу; ведуться окремо для працівників і здобувачів освіти; зберігаються відповідно до номенклатури справ (зазвичай 3–10 років).

2.5 Особливості та умови дистанційного проведення інструктажів

Чинне законодавство (наказ МОН № 1669 та НПАОП 0.00-4.12-05) **не** містить заборони на дистанційні інструктажі та не встановлює окремої процедури. Форма не конкретизована — заклад визначає її локальним актом (наказом директора, положенням про ОП).

Ключові умови допустимості (роз'яснення Держпраці 2023–2025 рр., чинні на 2026 рік):

- **Ідентифікація учасників** — авторизація в платформі, електронний кабінет, відеозв'язок з увімкненою камерою.
- **Повнота доведення матеріалу** — відеолекція, презентація, демонстрація (екран-шерінг), роздаткові матеріали.
- **Перевірка засвоєння** — онлайн-тест (Moodle, Google Forms), усне опитування в чаті/голосовому режимі, письмова розписка.
- **Документальне підтвердження** — електронний журнал (Google Sheets/Excel з електронним підписом), протокол відеоконференції (Zoom/Teams), скріншоти присутності, тест з фіксацією результатів, електронний підпис (Дія.Підпис) або сканована розписка.

Рекомендовані платформи: Zoom, Microsoft Teams, Google Meet (фіксація присутності), Moodle (модуль тестів + форум), Google Classroom.

Для робіт підвищеної небезпеки (практика, виробниче навчання): теоретичний інструктаж можливий дистанційно, але первинний на робочому місці — очний при першій можливості.

2.6 Приклади дистанційних інструктажів

- **Вступний (онлайн, при зарахуванні):** Відеозапис + презентація (загальні правила ЗПО, дії під час тривоги, пожежна безпека, евакуація),

тест у Moodle (10–15 питань), електронна реєстрація в Google-формі з підтвердженням через Дію.Підпис. Тривалість — 45–60 хв.

- **Первинний перед віртуальною лабораторією:** Екран-шерінг симулятора, демонстрація безпечних дій, заборони, алгоритм аварійної зупинки, онлайн-тест (результати автоматично фіксуються), протокол Teams.
- **Цільовий перед онлайн-майстернею:** Інструкція щодо віртуального обладнання, сценарій «аварійної ситуації» в програмі, тест + електронна розписка в Google Docs.

2.7 Роз'яснення Держпраці та рекомендації МОН щодо дистанційних інструктажів станом на 2026 рік

Держпраці (роз'яснення 2023–2025 рр., чинні на 2026 рік): дистанційні інструктажі допустимі за умови фіксації присутності, повного доведення матеріалу, перевірки знань та документування (електронний обмін документами). Для теоретичних занять — повна можливість дистанційного формату. Для підвищеної небезпеки — теоретична частина дистанційно, практична — очно при можливості. Заклад зобов'язаний затвердити локальним актом порядок дистанційних інструктажів.

МОН у рекомендаціях (листи 2025–2026 рр.) підтримує використання ІКТ для інструктажів у дистанційному/змішаному навчанні, з акцентом на фіксацію та перевірку (листи щодо організації освітнього процесу в умовах воєнного стану).

2.8 Особливості організації безпеки праці та інструктажів в умовах воєнного стану

В умовах воєнного стану інструктажі набувають особливого значення через підвищення ризику надзвичайних ситуацій. Ключові аспекти:

- **Планування дій у надзвичайних ситуаціях** — розробка та оновлення евакуаційних планів, чіткі алгоритми дій під час повітряної тривоги, бомбардувань, обстрілів. Обов'язкове включення цих питань у вступний, первинний та позаплановий інструктажі.
- **Регулярні навчання та тренування** — практичні тренування з евакуації, використання укриттів, надання першої допомоги.
- **Організація укриттів** — забезпечення запасами води, їжі, медикаментів, засобів першої допомоги, зв'язку.
- **Навчання з надання першої допомоги** — використання мобільних додатків («Перша допомога» від Червоного Хреста), тренінги для педагогів та здобувачів.

- **Психологічна підтримка** — консультації з психологами, створення дружнього середовища для подолання стресу.
- **Використання цифрових інструментів** — оперативне поширення інформації через платформи (Zoom, Teams, Telegram-канали закладу), чат-боти для нагадувань про тривоги, електронні журнали для фіксації інструктажів.
- **Регулярний контроль та аудит** — перевірка стану приміщень, укриттів, засобів безпеки; співпраця з органами цивільного захисту.

У воєнний час позапланові інструктажі проводяться негайно після змін у безпековій ситуації (нові загрози, обстріли, руйнування інфраструктури). Цільові інструктажі — перед будь-яким масовим заходом або виїздом. Усі інструктажі повинні містити актуальну інформацію про дії під час повітряної тривоги, використання укриттів, психологічну самодопомогу.

Інструктажі з ОП та БЖД — ключовий профілактичний інструмент у ЗПО, що запобігає травматизму під час теоретичної та практичної підготовки. Дистанційний формат значно розширює можливості проведення інструктажів в умовах воєнного стану, але вимагає чіткого нормативного, методичного та документального забезпечення (локальний акт, електронна фіксація, перевірка знань). Правильне впровадження дистанційних інструктажів дозволяє забезпечити безпеку учасників освітнього процесу в онлайн-середовищі без порушення законодавства, а посилення уваги до воєнних ризиків робить систему безпеки більш адаптивною та ефективною.

5. ПРАКТИЧНІ/СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття (2 год.)

ТЕМА 3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в ЗПО (очне та дистанційне)

Мета: Сформувати у слухачів практичні навички організації ефективного, системного та відповідного законодавству навчання та перевірки знань з питань охорони праці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО). Розвинути компетентності щодо використання інтерактивних методів, цифрових інструментів та мобільних додатків для підвищення рівня безпеки, профілактики травматизму та забезпечення безперервного навчання в умовах очного, дистанційного та змішаного форматів, з урахуванням воєнного стану та повоєнного відновлення.

Завдання семінарського

заняття: ✓ Ознайомити з нормативно-правовою базою організації навчання та перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05, Закон

України «Про охорону праці», наказ МОН № 1669 від 26.12.2017). ✓ Проаналізувати періодичність, програми навчання та форми перевірки знань для викладачів професійно-теоретичної підготовки, майстрів виробничого навчання та здобувачів освіти ЗПО. ✓ Розглянути особливості дистанційного навчання та перевірки знань: онлайн-тестування, відеоконференції, мобільні додатки, інтеграція в щоденний освітній процес. ✓ Обговорити практичні рекомендації щодо організації перевірки знань під час теоретичних занять (очних та онлайн), типові помилки та способи їх уникнення. ✓ Розвинути навички розробки плану-графіка навчання, створення тестових завдань, використання цифрових інструментів та адаптації процедур до умов воєнного стану (обмежений доступ до інтернету, повітряні тривоги, психологічний стан учасників). ✓ Виконати групове практичне завдання (кейс) з розробкою системи навчання та перевірки знань для реального ЗПО.

Дидактичні функції заняття:

1. **Навчальна** — надання нових знань та формування практичних навичок організації навчання та перевірки знань з ОП у ЗПО.
2. **Професійна** — вдосконалення професійних компетентностей педагогічних працівників у проведенні навчання, контролі та використанні сучасних цифрових інструментів.
3. **Комунікативна** — забезпечення активної взаємодії, обміну досвідом та кращими практиками між учасниками семінару.
4. **Контролююча** — оцінка рівня засвоєння матеріалу через тестування, виконання практичних завдань та аналіз кейсів.

Зміст семінарського заняття (2 години)

Блок 1. Теоретичне обговорення та аналіз нормативної бази (40–45 хв)

- Порядок організації навчання та перевірки знань з питань ОП відповідно до **НПАОП 0.00-4.12-05** (зі змінами станом на 2026 рік).
- Періодичність навчання для викладачів професійно-теоретичної підготовки:
 - щорічно — для осіб, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою (майстри, викладачі спеціальних дисциплін);
 - раз на 3 роки — для решти педагогічних працівників (якщо не передбачено галузевими нормами);
 - позапланово — при зміні нормативних актів, після нещасних випадків, при перерві в роботі понад 30 днів.
- Програми навчання: затверджуються наказом директора ЗПО, включають нормативну базу, інструктажі, дії в надзвичайних ситуаціях (повітряні тривоги, евакуація), надання першої допомоги, психологічну безпеку.
- Форми та методи: модульне навчання, онлайн-курси, вебіари, семінари, консультації, тренінги, мобільні додатки («Перша допомога» Червоного Хреста, «Безпека праці»).
- Особливості дистанційного формату: онлайн-тестування (Moodle, Google Forms, Kahoot), відеоконференції (Zoom, Teams), інтеграція в щоденний освітній процес (вбудовані тести після теоретичних занять).

- Обговорення питань:
- 1. Які переваги дає використання інтерактивно-практичного простору та цифрових інструментів у навчанні з ОП?
- 2. Як забезпечити ефективну комунікацію між відповідальними за ОП, педагогами та здобувачами освіти?
- 3. Як визначити успішність проходження перевірки знань (критерії, відсоток правильних відповідей)?
- 4. Які аспекти важливі при розробці мобільних додатків для навчання з ОП?

Блок 2. Практична частина: групова робота та моделювання (60–70 хв)

Групова робота (4–5 груп по 4–6 осіб):

1. **Розробка плану-графіка навчання та перевірки знань** для ЗПО на 2026 рік:
 - Визначити категорії (викладачі професійно-теоретичної підготовки, майстри, здобувачі).
 - Вказати періодичність, форми (очна/дистанційна), теми, відповідальних осіб.
 - Врахувати 30% учасників з обмеженим доступом до інтернету (офлайн-тести, паперові залікові білети).
2. **Створення інструментів перевірки знань:**
 - Онлайн-тест (10–15 запитань) у Google Forms або Moodle (з автоматичною фіксацією результатів).
 - Зразок залікового білета для очного формату (5–7 запитань).
 - Критерії оцінювання: $\geq 80\%$ правильних відповідей — успішно.
3. **Моделювання дистанційного навчання:**
 - Використання мобільного додатка «Перша допомога» для практичного відпрацювання дій у надзвичайних ситуаціях.
 - Інтеграція тесту в теоретичне заняття (наприклад, після теми «Дії під час повітряної тривоги»).
4. **Виконання кейсу (аналіз реальної ситуації):**
 - У ЗПО стався нещасний випадок під час теоретичного заняття (онлайн-лабораторія). Необхідно провести позапланове навчання та перевірку знань для всіх педагогів та здобувачів.
 - Завдання: описати дії керівника, розробити план позапланового навчання (очне + дистанційне), інструменти перевірки, фіксацію результатів (протоколи, посвідчення).

Блок 3. Підсумок, презентація результатів та рефлексія (15–20 хв)

- Представлення групами результатів: найкращі плани-графіки, тести, пропозиції щодо інновацій.
- Коротке тестування слухачів (8–10 запитань у Google Forms).
- Рефлексія:
 - Що нового дізналися про дистанційне навчання та перевірку знань?
 - Які труднощі бачите при впровадженні в своєму ЗПО?
 - Які кроки зробите найближчим часом (оновлення графіка, створення тесту, навчання колег)?

Практичне завдання для самостійної роботи (інтегроване в семінар):

Створити концепцію інтерактивного онлайн-курсу/модуля з охорони праці для ЗПО (обсяг 4–6 годин):

- Структура курсу (модулі, теми).
- Методи навчання та перевірки знань (онлайн-тести, вебінари, мобільні додатки).
- Інтеграція цифрових інструментів (Moodle + «Перша допомога» + Telegram-бот для нагадувань про тривоги).
- Пропозиції щодо співпраці з партнерами (Держпраці, Червоний Хрест, МОН).
- Оформити у вигляді короткої презентації або опису (2–3 сторінки).

Оцінювання виконання завдання на семінарі:

- Чіткість і повнота плану-графіка навчання (30 балів)
- Якість розроблених інструментів перевірки знань (30 балів)
- Оригінальність та доцільність запропонованих інновацій (20 балів)
- Відповідність нормативним вимогам (20 балів) Максимум — 100 балів. Успішне виконання — ≥ 70 балів.

Типові помилки та способи їх уникнення

- Помилка: відсутність затвердженого графіка навчання → порушення НПАОП. Уникнення: щорічно видавати наказ про затвердження плану-графіка.
- Помилка: формальна перевірка знань без фіксації результатів → неможливість доведення виконання вимог. Уникнення: обов'язкове ведення протоколів, видача посвідчень.
- Помилка: ігнорування дистанційного формату при воєнному стані → низька охопленість. Уникнення: комбінація очного та онлайн, використання офлайн-тестів для обмеженого доступу до інтернету.
- Помилка: відсутність перевірки знань після навчання → формальність процесу. Уникнення: обов'язкове тестування + аналіз результатів.

Навчання та перевірка знань з питань охорони праці — фундаментальна основа безпеки в ЗПО. Дистанційний формат та цифрові інструменти дозволяють

значно підвищити ефективність, охоплення та інтерактивність, особливо в умовах воєнного стану. Правильна організація (затверджений графік, якісні тести, фіксація результатів, інтеграція мобільних додатків) забезпечує профілактику травматизму, відповідність законодавству та формування культури безпеки серед педагогів та здобувачів освіти.

Матеріали для самостійного опрацювання

Порядок навчання та перевірки знань з питань охорони праці регулюється законодавством України та залежить від діяльності підприємства та рівня ризику типу виробництва. Таким чином, згідно зі статтею 22 Закону України "Про охорону праці", роботодавець зобов'язаний забезпечити навчання та перевірку знань з питань охорони праці працівників, які працюють на виробництві.

Для цього роботодавець може організовувати навчальні семінари, тренінги, курси, внутрішні інструктори, а також використовувати електронні навчальні ресурси та мобільні додатки. Навчання повинно відповідати вимогам законодавства та забезпечувати підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці відповідно до їх робочих обов'язків та рівня ризику виробництва.

Після навчання працівники повинні пройти перевірку знань з питань охорони праці, яка може проводитися у формі тестів, практичних завдань, інструкторів з безпеки, а також перевірки електронних знань. Результати

перевірки повинні бути зафіксовані в особистих справах працівників, а також повинні бути враховані при визначенні підвищення кваліфікації та призначенні на посаду з вищим рівнем відповідальності. Навчання та систематичне підвищення рівня знань працівників, населення України з питань охорони праці – один з основних принципів державної політики в галузі охорони праці, фундаментальна основа безпеки праці та

необхідна умова вдосконалення управління охороною праці та забезпечення ефективної профілактичної роботи щодо запобігання аварій і травматизму на виробництві.

Основним нормативним актом, що регламентує порядок та види навчання, а також форми перевірки знань з охорони праці є НПАОП 0.00-4.12-05 "Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці". Даний нормативний документ спрямований на реалізацію в Україні системи безперервного навчання з питань охорони праці, яке проводиться з працівниками в процесі трудової діяльності, а також з учнями, курсантами, слухачами та студентами навчальних закладів під час трудового та професійного навчання.

Вимоги Типового положення є обов'язковими для виконання усіма центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, бюджетними установами та суб'єктами господарської діяльності незалежно від форми власності та видів діяльності.

Нагляд за дотриманням даного Типового положення здійснюють органи державного нагляду за охороною праці, а контроль служби охорони праці центральних та місцевих органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та підприємств.

Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці на підприємстві

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи, а також учні, курсанти, слухачі й студенти під час трудового та професійного навчання проходять на підприємстві за рахунок роботодавця інструктажі, навчання і перевірку знань з питань охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки у разі виникнення аварії. Допуск до роботи (виконання навчальних практичних завдань) без навчання і перевірки знань з питань охорони праці забороняється.

На підприємствах на основі Типового положення, з урахуванням специфіки виробництва та вимог нормативно-правових актів з охорони праці, розробляються і затверджуються наказом керівника відповідні положення підприємств про навчання з питань охорони праці та формуються плани-графіки проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, з якими мають бути ознайомлені працівники. Відповідальність за організацію цієї роботи на підприємстві покладається на його керівника, а в структурних підрозділах – на керівників цих підрозділів.

Організація навчання і перевірки знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації на підприємстві, здійснюють працівники служби кадрів або інші спеціалісти, яким роботодавець доручає організацію цієї роботи.

На підприємстві для перевірки знань працівників з питань охорони праці наказом керівника створюється відповідна комісія. Головою комісії призначається керівник підприємства або його заступник, до службових обов'язків якого належить організація роботи з охорони праці. У разі потреби створення комісій в окремих структурних підрозділах їх очолюють керівник цього підрозділу чи його заступник.

До складу комісії підприємства входять спеціалісти служби охорони праці, представники юридичної, виробничих, технічних служб, представник профспілки або вповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці та ін.

Комісія вважається правомочною, якщо до її складу входять не менше трьох осіб.

Усі члени комісії у порядку, встановленому Типовим положенням, повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці.

Перед перевіркою знань на підприємстві організовують заняття: лекції, семінари та консультації. Перевірка знань працівників з питань охорони праці здійснюється за тими нормативно-правовими актами з охорони праці, дотримання яких входить до їх функціональних обов'язків. Формою перевірки знань з питань охорони праці працівників є тестування, залік або іспит. Тестування проводиться комісією за допомогою технічних засобів (автоекзаменатори, модульні тести тощо), залік або іспит – за екзаменаційними білетами у формі усного або письмового опитування. Результати перевірки знань працівників з питань охорони праці оформляються відповідним протоколом. Працівникам, які при перевірці знань з охорони праці виявили задовільні результати, видають посвідчення. При незадовільних результатах перевірки знань працівник повинен протягом одного місяця пройти повторне навчання та повторну перевірку знань.

Посадові особи, зайняті на роботах з підвищеною небезпекою, проходять щорічне спеціальне навчання і перевірку знань відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Робота з підвищеною небезпекою – це робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, навколишньому природному середовищу.

Відповідальність за організацію та здійснення інструктажів, навчання та перевірки знань з питань охорони праці покладається на роботодавця.

Принципи організації та види навчання з питань охорони праці.

Навчання та інструктаж працівників з питань охорони праці є складовою частиною системи управління охороною праці.

Ці заходи проводяться із:

- учнями, вихованцями і студентами навчально-виховних закладів;
- працівниками в процесі їхньої трудової діяльності.

Усі працівники при прийомі на роботу та під час роботи проходять на підприємстві навчання, а також інструктаж з охорони праці, надання першої допомоги потерпілим унаслідок нещасних випадків, про правила поведінки при виникненні аварій.

Працівники, що виконують роботи з підвищеною небезпекою чи працюють там, де є необхідність у професійному відборі, проходять попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці в терміни, встановлені відповідними галузевими нормативними актами про охорону праці, але не рідше одного разу на рік.

Особи, які займаються індивідуальною трудовою діяльністю або суміщають професії, навчаються та інструктуються як за їх основною професією, так і за тією, що суміщається.

Результати перевірки знань працівників з охорони праці оформлюються протоколом.

Ураховуючи сучасні соціально-економічні умови і реальні потреби, актуальними в СУОП є забезпечення органів державного управління охороною праці та служб підприємств, організацій кваліфікованими фахівцями з відповідною професійною орієнтацією. Реалізація цієї функції покладена на вищі навчальні заклади Міністерства науки і освіти, Держпраці та Національний НДІ охорони праці.

Підвищення кваліфікації працівників Держпраці проводиться за модульною системою при Національному НДІ охорони праці.

Згідно з Типовим положенням про навчання з питань охорони праці (ДНАОП 0.00-4-12-99) усі працівники при прийнятті на роботу і періодично в процесі роботи проходять на підприємстві навчання у формі інструктажів із питань охорони праці, вивчають правила надання першої долікарської допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правила поведінки при виникненні аварій.

Працівники, що виконують роботи підвищеної небезпеки (згідно з переліком таких робіт, що затверджується наказом Держпраці, а також де є необхідність у професійному відборі, при прийнятті на роботу проходять попереднє спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці та періодичне навчання і перевірку знань в термін, встановлений відповідними галузевими нормативними актами, але не рідше одного разу на рік.

На промислових підприємствах України для працівників, що виконують роботи з обслуговування обладнання підвищеної небезпеки, обов'язкове курсове навчання з охорони праці (з обов'язковим іспитом), що проходить безпосередньо на виробництві за затвердженими роботодавцем і погодженими з органами Держпраці програмами. Це роботи по обслуговуванню парових та водонагрівальних котлів, виробничих печей та інших теплових установок, устаткування, що працює під тиском, компресорів, холодильний установок, газового обладнання, електричного устаткування, підйомників, підйимальних механізмів, тракторних лопат, буртоукладачів, буртоукривальних машин, автотранспорту, електродвигунів, тракторів та іншого внутрішнього заводського механізованого транспорту, газоелектрозварювального обладнання, апаратів дифузії, центрифуг, кислотних та лужних установок, безтарного зберігання сировини, миття харчової сировини, такелажних, монтажних, ремонтних, навантажувально-розвантажувальних та інших робіт. Відповідальність за організацію навчання і перевірку знань на підприємстві покладається на роботодавця, а в структурних підрозділах – на керівників цих підрозділів. Контролює виконання цих завдань відділ охорони праці.

Працівники, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань охорони праці, до роботи не допускаються.

Методика проведення навчання та перевірки знань з питань охорони праці в закладах професійної (професійно-технічної) освіти URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732947>

Інтерактивний кейс до теми «Навчання та перевірка знань з питань охорони праці»

Сценарій кейсу: У закладі професійної освіти виникла необхідність організації перевірки знань працівників з питань охорони праці. Ваше завдання — створити ефективну систему навчання та перевірки знань для працівників відповідно до чинного законодавства України. Зокрема, необхідно врахувати як очну, так і дистанційну форми навчання.

Вхідні дані:

1. У закладі працює 50 співробітників, які займають різні посади: педагогічні працівники, технічний персонал, адміністрація.
2. Із загальної кількості співробітників 30% мають обмежений доступ до інтернету, тому деякі етапи перевірки мають бути адаптовані для офлайн-формату.
3. Нормативна база для організації навчання:
 - а) Закон України "Про охорону праці" — Текст закону
 - б) Постанова КМУ № 1107 — Текст постанови
 - в) Наказ МОЗ № 246 щодо медичних оглядів працівників — Текст наказу

Завдання

1. Розробіть план навчання з питань охорони праці:
 - а) Створіть розклад навчальних занять із визначенням тривалості та

- формату (очний чи дистанційний).
- б) Розробіть матеріали для лекцій (презентації, відеоуроки тощо).
 - с) Вкажіть, які теми мають бути обов'язково охоплені: нормативна база, інструктажі, дії у надзвичайних ситуаціях.
2. Підготуйте інструменти перевірки знань:
- а) Розробіть тест із 10–15 запитань для онлайн-формату (використовуючи платформи, наприклад Google Forms).
 - б) Запропонуйте форму залікового білета для очного складання.
3. Розробіть систему оцінювання:
- а) Визначте критерії для успішного складання перевірки знань (наприклад, 80% правильних відповідей у тесті).
 - б) Опишіть, як фіксуватимуться результати (журнал реєстрації, посвідчення про перевірку знань).
4. Впровадьте інновації:
- а) Запропонуйте інтерактивні інструменти, наприклад, використання мобільного додатка "Перша допомога" для практичного відпрацювання дій у надзвичайних ситуаціях.
 - б) Розгляньте можливість створення онлайн-платформи з доступом до навчальних матеріалів.

Результати виконання кейсу:

Слухачі мають представити результати роботи у вигляді:

1. Плану навчання та перевірки знань, що включає формат проведення, тематику занять, розклад і використані ресурси.
2. Прикладу тесту (5–7 запитань із варіантами відповідей).
3. Пропозицій щодо впровадження інноваційних технологій у процес навчання та перевірки знань.
4. Опису процесу оформлення результатів перевірки (журнал, протоколи, посвідчення).

Оцінювання виконання кейсу:

1. Чіткість і повнота розробленого плану навчання (максимум — 30 балів).
2. Якість підготовлених інструментів перевірки знань (максимум — 30 балів).
3. Оригінальність і доцільність запропонованих інновацій (максимум — 20 балів).
4. Відповідність нормативним вимогам (максимум — 20 балів).

Максимальна кількість балів — 100. Для успішного виконання кейсу необхідно набрати не менше 70 балів.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота (2 год.)

Тема 4. Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки під час проведення професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

Мета: Сформувати у слухачів комплексне розуміння механізмів відповідальності за порушення вимог охорони праці та безпеки під час теоретичних занять у ЗПО (в т.ч. онлайн-форматі), розвинути практичні навички аналізу порушень, розробки локальних профілактичних документів та мінімізації ризиків відповідальності в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Завдання самостійної роботи: ✓ Вивчити види відповідальності (дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, цивільно-правова) та нормативну базу їх застосування. ✓ Проаналізувати обов'язки керівників ЗПО, викладачів професійно-теоретичної підготовки та інших учасників освітнього процесу щодо забезпечення безпеки теоретичних занять. ✓ Ознайомитися з механізмами фіксації та доказування виконання вимог безпеки (електронні журнали, протоколи, електронні підписи). ✓ Вивчити профілактику порушень в умовах воєнного стану (повітряні тривоги, кіберзагрози, ергономічні ризики). ✓ Розробити зразки локальних інструкцій, положень або наказів для безпечного проведення теоретичних занять (очних та онлайн). ✓ Підготувати практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків відповідальності в повсякденній діяльності ЗПО.

Зміст

4.1 Види відповідальності за порушення вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності

4.2 Обов'язки керівників ЗПО, викладачів професійно-теоретичної підготовки та інших учасників освітнього процесу

4.3 Механізми фіксації та доказування виконання вимог безпеки (в т.ч. в онлайн-форматі)

4.4 Профілактика порушень в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення

4.5 Розробка локальних інструкцій, положень та актів для безпечного проведення теоретичних занять

4.6 Практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків відповідальності

Питання для самоконтролю

1. Які чотири основні види відповідальності передбачені за порушення вимог охорони праці та безпеки в ЗПО? Наведіть приклади статей КУпАП та КК України.
2. Яку персональну відповідальність несуть викладачі професійно-теоретичної підготовки під час онлайн-занять (наприклад, у разі порушення ергономіки або ігнорування тривоги)?
3. Які механізми фіксації та доказування виконання вимог безпеки дозволяються в дистанційному форматі (електронні журнали, протоколи Zoom/Teams, Дія.Підпис тощо)?
4. Які типові порушення норм безпеки під час теоретичних занять найчастіше фіксуються в ЗПО під час перевірок Держпраці?
5. Як повітряні тривоги, кіберзагрози та ергономічні ризики впливають на відповідальність керівника ЗПО під час онлайн-занять?
6. Які локальні акти обов'язково мають бути розроблені та затверджені в ЗПО для забезпечення безпеки теоретичних занять (з посиланням на нормативні акти)?
7. Як нова редакція Закону України «Про професійну освіту» № 4574-IX (2025) впливає на механізми відповідальності в ЗПО?

Самостійна робота (практичні завдання):

1. Складіть порівняльну таблицю видів відповідальності (дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, цивільно-правова):
 - Вид відповідальності
 - Нормативна основа (статті законів)
 - Суб'єкти в ЗПО (хто може бути притягнутий)
 - Приклади порушень під час теоретичних занять (очних та онлайн)
 - Можливі санкції (штрафи, терміни, інші наслідки)
2. Проаналізуйте 3 типові порушення норм охорони праці та безпеки під час теоретичних занять у ЗПО (наприклад):
 - відсутність реєстрації інструктажу в електронному журналі під час онлайн-заняття;
 - ігнорування повітряної тривоги під час відеоконференції;
 - недотримання ергономічних вимог при тривалій роботі за комп'ютером). Для кожного порушення вкажіть:
 - Який нормативний акт порушено;
 - Вид відповідальності, що може наступити;
 - Можливі наслідки;
 - Конкретні заходи усунення та профілактики.
3. Розробіть зразок одного локального акта (виберіть один варіант):

- Інструкцію з охорони праці для викладача професійно-теоретичної підготовки під час проведення онлайн-занять (включаючи дії під час повітряної тривоги, ергономіку, кібербезпеку);
 - Наказ директора ЗПО «Про організацію дистанційних інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці в умовах воєнного стану»;
 - Положення про електронний журнал реєстрації інструктажів та перевірки знань (зразок форми, порядок ведення, використання електронного підпису).
4. Підготуйте короткий план профілактики порушень відповідальності на 2026 рік для вашого ЗПО (5–7 заходів):
- Врахуйте воєнний стан (повітряні тривоги, укриття, психологічна підтримка);
 - Включіть кібербезпеку та ергономіку під час онлайн-занять;
 - Вкажіть відповідальних осіб, терміни виконання та форми контролю.
5. Запропонуйте 5 практичних рекомендацій для директора ЗПО щодо мінімізації ризиків відповідальності під час теоретичних занять (з урахуванням дуальної форми освіти, неповнолітніх здобувачів, онлайн-формату та воєнного стану).

Рефлексивне завдання: Після виконання самостійної роботи складіть короткий рефлексивний запис (6–8 речень):

1. Що нового ви дізналися про види відповідальності та механізми її уникнення під час теоретичних занять?
2. Які порушення найчастіше трапляються у вашому закладі (або ви вважаєте найбільш імовірними) та чому?
3. Які труднощі можуть виникнути при впровадженні електронних журналів, дистанційних інструктажів чи профілактики кіберзагроз?
4. Які 2–3 конкретні заходи ви особисто готові запропонувати керівництву закладу для посилення безпеки та зменшення ризиків відповідальності?
5. Як виконання цих завдань змінило ваше розуміння власної ролі в системі охорони праці ЗПО?

МАТЕРІАЛ ВИКЛАДУ

Тема 4. Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки під час проведення професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

4.1 Види відповідальності за порушення вимог охорони праці та безпеки життєдіяльності

Відповідальність за порушення вимог охорони праці (ОП) та безпеки життєдіяльності (БЖД) під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗПО) є багатоступеневою та передбачає чотири основні види: дисциплінарну,

адміністративну, кримінальну та цивільно-правову (матеріальну). Вона застосовується до всіх учасників освітнього процесу: керівництва ЗПО, викладачів професійно-теоретичної підготовки, майстрів виробничого навчання, інших працівників та, в окремих випадках, здобувачів освіти.

Нормативна основа (станом на січень 2026 р.):

- Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами 2025–2026 рр.) — ст. 43–47;
- Кодекс законів про працю України (КЗпП) — ст. 147–152, 130;
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) — ст. 41, 172, 188-19;
- Кримінальний кодекс України (КК України) — ст. 271, 272, 367;
- Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX — ст. 13, 17, 32;
- Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності (наказ МОН № 1669 від 26.12.2017, зі змінами);
- Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05).

1. Дисциплінарна відповідальність Застосовується до працівників ЗПО (директор, заступники, викладачі, майстри, технічний персонал) за порушення

трудової дисципліни, у тому числі невиконання або неналежне виконання обов'язків з ОП та БЖД під час теоретичних занять (очних або онлайн).

Види стягнень (ст. 147 КЗпП):

- зауваження;
- догана;
- звільнення (систематичні порушення або порушення, що призвело до тяжких наслідків — п. 3 ст. 40 КЗпП).

Приклади порушень під час теоретичних занять:

- не проведення вступного/первинного інструктажу перед онлайн-лабораторією → догана викладачу;
- допуск здобувача освіти до заняття без перевірки знань з ОП → звільнення викладача;
- ігнорування повітряної тривоги під час відеоконференції → догана або звільнення директора/заступника.

Порядок притягнення:

- письмове пояснення від порушника;
- наказ про дисциплінарне стягнення (протягом 1 місяця з дня виявлення);
- можливість оскарження в суді.

2. Адміністративна відповідальність Застосовується до посадових осіб ЗПО (директор, заступники, відповідальна особа з ОП) за порушення законодавства про охорону праці.

Основні статті КУпАП (чинні на 2026 рік):

- ст. 41 — порушення вимог законодавства про охорону праці (штраф на посадових осіб від 510 до 1700 грн, на юридичних осіб — від 1700 до 5100 грн);
- ст. 172 — грубе порушення законодавства про працю (штраф від 850 до 5100 грн);
- ст. 188-19 — невиконання законних вимог посадових осіб Держпраці (штраф від 1700 до 3400 грн).

Приклади порушень під час теоретичних занять:

- відсутність електронного журналу реєстрації інструктажів під час онлайн-занять → штраф на директора;

- невиконання ергономічних вимог (тривале перебування за комп'ютером без перерв) → штраф на відповідальну особу;
- відсутність плану дій під час повітряної тривоги → штраф за ст. 41 КУпАП.

Порядок притягнення:

- складання протоколу посадовою особою Держпраці або ДСНС;
- розгляд у суді або органом, що склав протокол;
- штраф сплачується протягом 15 днів.

3. Кримінальна відповідальність Застосовується за тяжкі порушення, що спричинили смерть, тяжкі тілесні ушкодження або інші тяжкі наслідки.

Основні статті КК України (чинні на 2026 рік):

- ст. 271 — порушення вимог законодавства про охорону праці, якщо це спричинило загибель людини або інші тяжкі наслідки — штраф від 17 000 до 51 000 грн або виправні роботи до 2 років, або обмеження волі до 5 років (з позбавленням права обіймати посади до 3 років);
- ст. 272 — порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою — аналогічні санкції;
- ст. 367 — службова недбалість, що спричинила тяжкі наслідки (директор/заступник) — до 5 років позбавлення волі.

Приклади в ЗПО:

- тяжке травмування або смерть здобувача освіти через допуск до заняття без інструктажу та перевірки знань → кримінальна справа проти викладача та директора;
- масове отруєння або травмування через порушення санітарних норм під час онлайн-занять з використанням шкідливих матеріалів → кримінальна відповідальність.

4. Цивільно-правова (матеріальна) відповідальність Застосовується до працівників ЗПО, які заподіяли шкоду закладові або третім особам через порушення норм ОП.

Норма: ст. 130 КЗпП — повне відшкодування шкоди (прямі збитки), якщо порушення було умисним або спричинило тяжкі наслідки.

Приклади:

- пошкодження обладнання через порушення правил безпеки під час теоретичного заняття → відшкодування вартості ремонту;
- нещасний випадок з учнем через провину викладача → відшкодування витрат на лікування (якщо доведено вину).

Порядок:

- наказ директора про відшкодування;
- можливе звернення до суду.

4.2 Обов'язки керівників ЗПО, викладачів професійно-теоретичної підготовки та інших учасників освітнього процесу

Обов'язки розподіляються відповідно до Закону України «Про охорону праці» (ст. 13–23), КЗпП (ст. 153–173-1), Закону «Про професійну освіту» № 4574-IX (ст. 13, 17, 32), Положення МОН № 1669 та Кодексу цивільного захисту України.

Директор ЗПО (як роботодавець та організатор освітнього процесу)

- створює безпечні умови праці та навчання для всіх учасників (ст. 13 Закону «Про охорону праці», ст. 26 Закону «Про освіту»);
- організовує службу ОП або призначає відповідальну особу (Положення № 1669);
- фінансує заходи з ОП (не менше 0,5 % фонду оплати праці, ст. 19 Закону «Про охорону праці»);
- затверджує інструкції, плани, накази про відповідальних осіб;
- забезпечує інструктажі, навчання, перевірку знань (ст. 18 Закону «Про охорону праці»);
- організовує медогляди (накази МОЗ № 246, № 280);
- забезпечує ЗІЗ, спецодяг, аптечки;
- проводить розслідування нещасних випадків (Положення № 616);
- забезпечує цивільний захист: укриття, плани евакуації, тренування (постанова КМУ № 368);
- забороняє заняття за небезпечних умов;
- контролює через адміністративно-господарський контроль та наглядову раду (ст. 32 Закону № 4574-IX).

Заступники директора

- контролюють ОП у підпорядкованих підрозділах;
- координують інструктажі, навчання, перевірку знань;
- готують документи (акти-дозволи, плани евакуації);
- беруть участь у розслідуванні нещасних випадків;
- контролюють пожежну безпеку, електрогосподарство.

Викладачі професійно-теоретичної підготовки

- проводять інструктажі перед теоретичними заняттями (в т.ч. онлайн);
- не допускають до занять без інструктажу та перевірки знань;
- забезпечують ергономіку робочого місця під час онлайн-занять;
- інформують про дії під час повітряної тривоги;
- фіксують присутність та перевірку знань (електронний журнал, протокол Zoom);
- негайно припиняють заняття за небезпечної ситуації;
- повідомляють про порушення або несправності.

Здобувачі освіти

- виконують вимоги інструктажів та правил безпеки;

- користуються ЗІЗ (якщо передбачено);
- не виконують робіт без інструктажу;
- повідомляють про небезпеки.

4.3 Механізми фіксації та доказування виконання вимог безпеки (в т.ч. онлайн)

- **Електронні журнали інструктажів** — Google Sheets/Excel з електронним підписом (Дія.Підпис), Moodle-модуль, спеціалізовані системи.
- **Протоколи відеоконференцій** — Zoom/Teams (фіксація присутності, запис, скріншоти).
- **Онлайн-тести** — Moodle, Google Forms, Kahoot з автоматичною фіксацією результатів.
- **Електронні підписи** — Дія.Підпис, кваліфікований електронний підпис.
- **Скріншоти та відеозаписи** — фіксація екрану під час інструктажу/перевірки.
- **Посвідчення про перевірку знань** — видаються в електронній формі з підписом.

4.4 Профілактика порушень в умовах воєнного стану

- повітряні тривоги — обов'язкове переривання занять, алгоритм дій (повідомлення, укриття);
- кіберзагрози — використання захищених платформ, двофакторна автентифікація;
- ергономічні ризики — перерви, правильне освітлення, постава;
- психологічні ризики — підтримка психолога, тренінги стресостійкості.

4.5 Розробка локальних інструкцій, положень та актів

- Інструкція для онлайн-занять;
- Положення про електронний журнал;
- Наказ про дистанційні інструктажі.

4.6 Практичні рекомендації щодо мінімізації ризиків відповідальності

1. Щорічно затверджувати план-графік навчання та інструктажів.
2. Впроваджувати електронні журнали з підписом.
3. Проводити тренування з евакуації.
4. Фіксувати всі дії під час тривоги.
5. Навчати педагогів кібербезпеці.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ

(виберіть одну правильну відповідь)

1. Який вид відповідальності застосовується до посадових осіб ЗПО за порушення законодавства про охорону праці, якщо це не спричинило тяжких наслідків? а) Кримінальна б) Дисциплінарна с) Адміністративна (ст. 41 КУпАП) d) Цивільно-правова
2. Хто несе персональну відповідальність за створення безпечних умов під час проведення онлайн-занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО? а) Викладач професійно-теоретичної підготовки б) Директор закладу (як роботодавець) с) Здобувачі освіти d) Наглядова рада
3. Яка стаття Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону праці, що спричинило загибель людини або тяжкі тілесні ушкодження? а) ст. 367 б) ст. 271 с) ст. 172 КУпАП d) ст. 130 КЗпП
4. Який механізм фіксації інструктажу та перевірки знань дозволяється в дистанційному форматі під час теоретичних занять (згідно з роз'ясненнями Держпраці 2023–2025 рр., чинними на 2026 рік)? а) Тільки паперовий журнал з рукописними підписами б) Електронний журнал з кваліфікованим електронним підписом (Дія.Підпис) та протокол відеоконференції с) Лише усне опитування без фіксації d) Скріншоти без підписів
5. Яка відповідальність може настати за ігнорування повітряної тривоги під час онлайн-заняття, якщо це призвело до тяжких наслідків? а) Тільки дисциплінарна б) Кримінальна (ст. 271 або ст. 367 КК України) с) Лише матеріальна d) Адміністративна (ст. 41 КУпАП)
6. Хто затверджує локальні інструкції з охорони праці для проведення теоретичних занять (в т.ч. онлайн) у ЗПО? а) Викладач б) Директор закладу (наказом або грифом «ЗАТВЕРДЖЕНО») с) Наглядова рада d) Держпраці
7. Який нормативний акт прямо дозволяє вести журнали реєстрації інструктажів в електронній формі з використанням електронного підпису (станом на 2026 рік)? а) Положення МОН № 1669 від 26.12.2017 б) Зміни до ст. 18 Закону України «Про охорону праці» (редакція 2025 року) с) Постанова КМУ № 368 від 25.03.2022 d) НПАОП 0.00-4.12-05
8. Яка мінімальна періодичність перевірки знань з питань охорони праці для викладачів, зайнятих на роботах з підвищеною небезпекою (наприклад, майстри, які проводять заняття з практичними елементами)? а) Раз на 3 роки б) Щорічно с) Раз на 5 років d) Тільки при прийомі на роботу
9. Який вид відповідальності застосовується, якщо викладач допустив здобувача освіти до онлайн-заняття без інструктажу, і це спричинило психологічне вигорання або ергономічні проблеми? а) Кримінальна б)

Дисциплінарна (догана або звільнення) с) Адміністративна d) Матеріальна (відшкодування шкоди здоров'ю)

10. Хто входить до складу наглядової ради ЗПО згідно з Законом № 4574-IX (обов'язково не менше 1/3)? а) Викладачі та здобувачі освіти б)

Представники роботодавців с) Працівники МОН d) Соціальні педагоги

gerevenkoandrey@ukr.net

Практичні завдання для самостійної роботи

1. Аналіз власного закладу Складіть таблицю (6–8 рядків) з переліком ключових документів з охорони праці та безпеки, які мають бути в ЗПО під час проведення теоретичних занять (очних та онлайн). Приклади документів:

- електронний журнал реєстрації інструктажів;
- інструкція з охорони праці для онлайн-занять;
- план дій під час повітряної тривоги;
- наказ про організацію дистанційного навчання з ОП;
- протокол перевірки знань з питань ОП;
- положення про електронну фіксацію інструктажів тощо.

Для кожного документа поставте оцінку наявності/актуальності у вашому закладі:

- наявний та актуальний;
- наявний, але потребує оновлення;
- частково наявний;
- відсутній.

Вкажіть 2–3 конкретні заходи для усунення виявлених недоліків (з термінами та відповідальними особами).

2. Розробка зразка локального акта Підготуйте короткий зразок одного локального документа (1–1,5 сторінки):

- Інструкцію з охорони праці для викладача професійно-теоретичної підготовки під час проведення онлайн-занять (обов'язково включіть розділи: загальні вимоги, перед початком заняття, під час заняття, після закінчення, дії під час повітряної тривоги, кібербезпека, ергономіка, психологічна безпека);
- Або наказ директора ЗПО «Про затвердження порядку організації дистанційних інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці в умовах воєнного стану»;
- Або Положення про електронний журнал реєстрації інструктажів та перевірки знань (зразок форми, порядок ведення, використання Дія.Підпис, доступ для перевірки).

3. План профілактики порушень відповідальності Складіть план профілактики ризиків відповідальності на 2026 рік для вашого ЗПО (5–7 заходів):

- Врахуйте воєнний стан (повітряні тривоги, укриття, психологічна підтримка);
- Включіть кібербезпеку та ергономіку під час онлайн-занять;
- Вкажіть для кожного заходу:
 - опис заходу;

- відповідальну особу;
 - термін виконання;
 - форму контролю (акт, перевірка, звіт).
4. Аналіз типового порушення Опишіть ситуацію: «Під час онлайн-заняття з професійно-теоретичної підготовки викладач не провів вступний інструктаж з дій під час повітряної тривоги, не зафіксував присутність здобувачів у протоколі Zoom, а під час тривоги заняття не було перервано. Один зі здобувачів отримав психологічний стрес».

Вкажіть:

- які норми порушено (з посиланням на статті/документи);
 - хто несе відповідальність (посадові особи);
 - який вид відповідальності може наступити;
 - які заходи потрібно вжити для запобігання подібним випадкам (не менше 4-х).
5. Пропозиції щодо вдосконалення Сформулюйте 5 конкретних пропозицій для керівництва вашого ЗПО щодо підвищення рівня охорони праці та безпеки під час теоретичних занять:
- З урахуванням воєнного стану, дуальної форми освіти, неповнолітніх здобувачів, онлайн-формату.
 - Кожна пропозиція — з коротким обґрунтуванням та посиланням на нормативний акт або практичний ефект.

Рефлексивне завдання Після виконання самостійної роботи напишіть короткий рефлексивний запис (6–10 речень):

- Що для вас стало найважливішим відкриттям щодо механізмів відповідальності та способів її уникнення під час теоретичних занять?
- Які порушення норм безпеки ви вважаєте найбільш імовірними у вашому закладі (або вже фіксувалися) та чому?
- Які труднощі можуть виникнути при впровадженні електронних журналів, дистанційних інструктажів чи профілактики кіберзагроз/ергономічних ризиків?
- Які 2–3 конкретні заходи ви особисто готові запропонувати керівництву закладу найближчим часом для посилення безпеки та зменшення ризиків відповідальності?
- Як виконання цих завдань змінило ваше розуміння власної ролі та відповідальності в системі охорони праці ЗПО?

Рекомендовані джерела для виконання завдань

1. Закон України «Про охорону праці» (чинна редакція) — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
 2. Закон України «Про професійну освіту» № 4574-IX від 21.08.2025 — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20>
 3. Положення МОН № 1669 від 26.12.2017 — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18>
 4. НПАОП 0.00-4.12-05 — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
 5. Кримінальний кодекс України (ст. 271, 272, 367) — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
 6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 41, 172, 188-19) — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
 7. Роз'яснення Держпраці щодо дистанційних інструктажів та електронної фіксації (2023–2025 рр., чинні на 2026 р.) — офіційний сайт dsp.gov.ua
- Результати виконання завдань надсилайте на gerevenkoandrey@ukr.net для перевірки та зворотного зв'язку. Успіхів у самостійній роботі!

7.МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Тема 1. Нормативно-правова база для професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

1. Які основні нормативно-правові акти регулюють організацію та проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗПО (наведіть не менше 4-х ключових документів станом на 2026 рік)?
2. Які вимоги до теоретичної підготовки встановлює Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (ст. 13, 17)? На кого поширюється принцип безпечного освітнього середовища?
3. Як Закон України «Про охорону праці» застосовується саме до теоретичних занять (в т.ч. онлайн-формату) у ЗПО? Наведіть 2–3 конкретні статті.
4. Які рекомендації МОН щодо дистанційного та змішаного навчання діють в умовах воєнного стану (наведіть приклади листів або наказів 2025–2026 рр.)?
5. Які особливості регулювання онлайн- та очно-дистанційного формату професійно-теоретичної підготовки в ЗПО порівняно з очним навчанням?

Тема 2. Інструктажі з безпеки життєдіяльності та охорони праці: види, порядок проведення очно та дистанційно

1. Назвіть п'ять видів інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності, обов'язкових у ЗПО. Вкажіть підстави та періодичність проведення кожного виду.
2. Яка рекомендована структура інструктажу (вступна, основна, заключна частини)? Чому обов'язкова перевірка засвоєння знань після інструктажу?
3. Які форми журналів реєстрації інструктажів затверджено наказом МОН № 1669 від 26.12.2017? Які обов'язкові реквізити повинні бути в журналах?
4. Чи дозволяють чинні нормативні акти (наказ МОН № 1669, НПАОП 0.00-4.12-05) проводити інструктажі дистанційно? Які ключові умови для цього?
5. Як Держпраці трактує дистанційні інструктажі станом на 2026 рік, особливо для теоретичних занять та робіт підвищеної небезпеки?

Тема 3. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці в ЗПО (очне та дистанційне)

1. Який нормативний акт є основним для регулювання порядку навчання та перевірки знань з питань охорони праці в Україні та ЗПО?
2. Яка періодичність навчання та перевірки знань з питань охорони праці для викладачів професійно-теоретичної підготовки (вкажіть для звичайних умов та для робіт з підвищеною небезпекою)?

3. Які форми та методи дистанційного навчання та перевірки знань з питань ОП є найбільш ефективними в ЗПО (наведіть 3–4 приклади інструментів)?
4. Які критерії успішного проходження перевірки знань з питань охорони праці рекомендуються в ЗПО (відсоток правильних відповідей, форма фіксації результатів)?
5. Які типові помилки допускаються під час організації дистанційної перевірки знань з питань ОП у ЗПО та як їх уникнути?

Тема 4. Відповідальність за порушення вимог охорони праці та безпеки під час проведення професійно-теоретичної підготовки в ЗПО

1. Які чотири основні види відповідальності передбачені за порушення вимог охорони праці та безпеки в ЗПО? Наведіть по одній статті з кожного виду (КУпАП, КК України тощо).
2. Яку персональну відповідальність несуть викладачі професійно-теоретичної підготовки під час онлайн-занять (наприклад, у разі порушення ергономіки або ігнорування тривоги)?
3. Які механізми фіксації та доказування виконання вимог безпеки дозволяються в дистанційному форматі (електронні журнали, протоколи Zoom/Teams, Дія.Підпис тощо)?
4. Які типові порушення норм безпеки під час теоретичних занять найчастіше фіксуються в ЗПО під час перевірок Держпраці?
5. Як повітряні тривоги, кіберзагрози та ергономічні ризики впливають на відповідальність керівництва ЗПО під час онлайн-занять?

Додаткові рекомендації для самостійної роботи

1. Відповідайте на кожне питання письмово (обсяг відповіді — 4–8 речень).
2. Обов'язково використовуйте посилання на конкретні статті законів, постанов, наказів та роз'яснень (наприклад: «ст. 13 Закону України «Про охорону праці»», «п. 6 Положення МОН № 1669»).
3. Підготуйте короткий висновок (6–10 речень): як вивчений матеріал курсу допоможе вам у повсякденній професійній діяльності в ЗПО, особливо в умовах воєнного стану та онлайн-навчання? Які зміни ви плануєте внести у свою роботу найближчим часом?

Результати самостійної роботи надсилайте на gerevenkoandrey@ukr.net для перевірки та зворотного зв'язку.

РЕФЛЕКСІЙНА АНКЕТА

(заповнюється слухачем після завершення електронного навчального курсу
«Забезпечення безпеки життєдіяльності під час проведення занять з
професійно-теоретичної підготовки в ЗПО »)

Шановний слухачу!

Будь ласка, дайте відповіді на наведені нижче питання. Ваші відповіді є важливим зворотним зв'язком для оцінки ефективності курсу, виявлення сильних і слабких сторін матеріалу, а також для подальшого вдосконалення програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти. Анкета анонімна, ваші відповіді будуть використані виключно в узагальненому вигляді для аналізу та покращення курсу.

1. Які нові знання та практичні навички ви здобули під час курсу щодо забезпечення безпеки під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в онлайн-форматі? (наприклад: нормативна база для дистанційних занять, особливості проведення інструктажів онлайн, механізми перевірки знань у цифровому середовищі, види відповідальності за порушення безпеки під час відеоконференцій, профілактика кіберзагроз, ергономіки, психологічного навантаження, дій під час повітряної тривоги тощо)
2. Як ці знання можуть бути корисними в вашій реальній професійній діяльності? (наведіть 2–4 конкретні приклади: у повсякденній роботі під час онлайн-занять, при проведенні інструктажів здобувачам освіти, у взаємодії з адміністрацією закладу, при підготовці до перевірок Держпраці, МОН або ДСНС, у профілактиці порушень під час повітряних тривог тощо)
3. Які аспекти курсу виявилися найбільш корисними, цікавими чи несподіваними для вас і чому? (наприклад: детальний розгляд дистанційних інструктажів та електронних журналів, приклади використання Дія.Підпис для фіксації, роз'яснення Держпраці щодо онлайн-формату, аналіз видів відповідальності в умовах воєнного стану, практичні рекомендації щодо ергономіки та кібербезпеки, кейси з повітряними тривогами тощо)
4. Які аспекти курсу, на вашу думку, потребують додаткового вивчення, розширення, уточнення чи доповнення? (наприклад: більше реальних кейсів з онлайн-порушень, детальніші приклади локальних наказів та інструкцій для дистанційного формату, розгляд конкретних мобільних додатків для перевірки знань, глибший аналіз психологічних ризиків під час онлайн-занять, більше матеріалів щодо дуальної форми в онлайн-середовищі тощо)
5. Які конкретні кроки ви плануєте зробити в найближчий час для впровадження отриманих знань та навичок у своєму закладі? (наприклад:

провести аудит наявних документів з ОП у дистанційному форматі, розробити/оновити інструкцію для онлайн-занять, організувати навчання колег з використання електронних журналів, запропонувати керівництву впровадження Дія.Підпис для фіксації інструктажів, підготувати план дій під час повітряних тривог для відеоконференцій, створити онлайн-тест для перевірки знань здобувачів тощо)

6. Загальна оцінка курсу (за 10-бальною шкалою):

- Якість теоретичного матеріалу: ____ / 10
- Практична спрямованість завдань: ____ / 10
- Зручність структури та подання матеріалу: ____ / 10
- Актуальність для умов воєнного стану та онлайн-навчання: ____ / 10
- Загальна корисність курсу для вашої роботи: ____ / 10

7. Чи рекомендували б ви цей курс своїм колегам? Так / Ні / Можливо (підкресліть або оберіть) Якщо «Так» або «Можливо» — чому? Якщо «Ні» — що варто суттєво покращити?

Дякуємо за ваші щирі та детальні відповіді!

Ваші думки та пропозиції є надзвичайно цінними для нас і допоможуть зробити наступні версії курсу ще ефективнішими та кориснішими для педагогічних працівників ЗПО.

Заповнену анкету надсилайте, будь ласка, на електронну адресу: gerevenkoandrey@ukr.net

8. ГЛОСАРІЙ КЛЮЧОВИХ СЛІВ

Адміністративна відповідальність — вид юридичної відповідальності посадових осіб за порушення вимог законодавства про охорону праці, що не спричинили тяжких наслідків (ст. 41, 172, 188-19 КУпАП). У ЗПО застосовується, зокрема, за відсутність інструктажів, неналежну фіксацію, порушення ергономіки чи ігнорування повітряної тривоги під час занять.

Атестація робочих місць — комплексна оцінка умов праці на робочих місцях (кабінети, лабораторії, віртуальні робочі місця під час онлайн-занять) з метою виявлення шкідливих факторів та встановлення пільг/компенсацій (постанова КМУ № 442 від 01.09.1992, зі змінами). Проводиться раз на 5 років або позачергово.

Безпека життєдіяльності (БЖД) — стан захищеності людини від впливу небезпечних і шкідливих факторів під час освітнього процесу, включаючи теоретичні заняття в очному та онлайн-форматах (Положення МОН № 1669 від 26.12.2017).

Віртуальна лабораторія — цифрове середовище (програмне забезпечення, симулятори), що імітує реальні лабораторні умови для теоретичної підготовки без фізичного обладнання. Вимагає обов'язкового інструктажу та перевірки знань з питань безпеки.

Дистанційний інструктаж — проведення інструктажу з охорони праці та БЖД за допомогою засобів ІКТ (Zoom, Teams, Moodle тощо) з обов'язковою ідентифікацією учасників, фіксацією присутності, перевіркою засвоєння та електронною реєстрацією (роз'яснення Держпраці 2023–2025 рр., чинні на 2026 р.).

Електронний журнал реєстрації — форма фіксації проведення інструктажів, навчання та перевірки знань у цифровому вигляді з використанням кваліфікованого електронного підпису (Дія.Підпис) або іншого засобу ідентифікації (зміни до ст. 18 Закону «Про охорону праці», редакція 2025 р.).

Ергономічні ризики — фактори, пов'язані з незручною організацією робочого місця під час тривалих онлайн-занять (неправильна постава, недостатнє освітлення, тривала статична робота), що можуть призвести до порушення здоров'я (зору, опорно-рухового апарату, психоемоційного стану).

Інструктаж з охорони праці — форма навчання та ознайомлення учасників освітнього процесу з правилами безпеки під час теоретичних занять (в т.ч. онлайн). Види: вступний, первинний, повторний, позаплановий, цільовий (Положення МОН № 1669, НПАОП 0.00-4.12-05).

Кібербезпека — захист інформації, даних учасників освітнього процесу та цифрових платформ від несанкціонованого доступу, атак, витоку під час проведення онлайн-занять (Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», рекомендації CERT-UA).

Кримінальна відповідальність — вид відповідальності за тяжкі порушення вимог охорони праці, що спричинили смерть, тяжкі тілесні ушкодження або інші тяжкі наслідки (ст. 271, 272, 367 КК України).

Онлайн-тестування — форма перевірки знань з питань охорони праці в дистанційному форматі за допомогою платформ (Moodle, Google Forms, Kahoot тощо) з автоматичною фіксацією результатів та можливістю видачі електронного посвідчення.

Повітряна тривога — сигнал цивільного захисту про можливу небезпеку. Під час онлайн-занять вимагає негайного переривання заняття, інформування учасників, переходу до укриття (якщо можливо) або тимчасового призупинення заняття з подальшою фіксацією в протоколі (постанова КМУ № 368 від 25.03.2022, зі змінами).

Професійно-теоретична підготовка — складова освітньої програми ЗПО, спрямована на формування теоретичних знань з професії, включаючи онлайн-формат (Закон України «Про професійну освіту» № 4574-IX, ст. 10, 13).

Цифрові інструменти безпеки — програмне забезпечення та платформи для проведення інструктажів, навчання, перевірки знань та фіксації в онлайн-форматі (Zoom, Microsoft Teams, Moodle, Google Workspace, мобільні додатки «Перша допомога», «Безпека праці» тощо).

Цільовий інструктаж — вид інструктажу, що проводиться перед виконанням разових робіт, масовими заходами, екскурсіями, практикою або перед заняттями в умовах підвищеної небезпеки (в т.ч. онлайн-симуляції).

Електронний підпис (Дія.Підпис) — кваліфікований електронний підпис, що використовується для фіксації присутності, засвоєння матеріалу та реєстрації інструктажів/перевірки знань у дистанційному форматі (Закон України «Про електронні довірчі послуги»).

Глосарій складено на основі ключових понять, що використовуються в курсі, нормативно-правових актів та практичних матеріалів. Терміни подано в алфавітному порядку для зручності пошуку.

9. КОНСУЛЬТАЦІЙНИЙ ПУНКТ

За консультаціями чи уточненнями окремих питань електронного курсу можна звернутися до викладача Геревенка Андрія Михайловича за:

Мобільний телефон: +38 (050) 55-29-707

Електронна пошта: gerevenkoandrey@ukr.net, gerevenkoandrey@gmail.com

Youtube канал: [Welding technology by Andrii Herevenko](#)

Youtube канал: [Rock climbing by Andrii Herevenko](#)

Соціальна сторінка: <https://www.facebook.com/andreygerevenko>

10. ЦИФРОВА БІБЛІОТЕКА

Наукові праці, монографії, навчально-методичні посібники та електронні курси

1. Геревенко А.М. Нормативно-правова база у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в ЗПО: електронний навчальний курс. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2026. – 95 с. URL: [https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/\[ID після публікації\]](https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/[ID після публікації]) (дата звернення: 20.01.2026)
2. Геревенко А.М. Заходи безпеки під час проведення занять з професійно-теоретичної підготовки в ЗП(ПТ)О: електронний навчальний курс. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025. – 66 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747806> (дата звернення: 20.01.2026)
3. Геревенко А.М. Організація охорони праці в ЗП(ПТ)О. Безпекові вимоги в умовах воєнного стану в Україні: електронний навчальний курс. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2025. – 64 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/747805> (дата звернення: 20.01.2026)
4. Геревенко А.М. Технологія створення освітніх симуляторів з використанням цифрових онлайн-інструментів та штучного інтелекту: електронний навчальний курс. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. – 115 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740006> (дата звернення: 20.01.2026)
5. Геревенко А.М. Мобільні додатки як інструмент ефективного навчання здобувачів освіти ЗП(ПТ)О: електронний навчальний курс. – Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. – 113 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739298> (дата звернення: 20.01.2026)

Законодавчі та нормативно-правові акти (чинні редакції станом на січень 2026 року)

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII (чинна редакція). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII (чинна редакція станом на 20.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
4. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII (зі змінами 2025–2026 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Закон України «Про професійну освіту» від 21.08.2025 № 4574-IX (набрав чинності 12.09.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-IX>

6. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>
7. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами 2025–2026 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>

Підзаконні акти та положення

1. Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти: затверджено наказом МОН України від 26.12.2017 № 1669 (zareєстровано в Мін'юсті 23.01.2018 № 100/31552, чинне станом на 2026 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18>
2. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці: затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 (НПАОП 0.00-4.12-05, зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05>
3. Постанова КМУ від 25.03.2022 № 368 «Про деякі питання організації освітнього процесу в умовах воєнного стану» (зі змінами 2025–2026 рр.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2022-п>
4. Постанова КМУ від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-п>

Інтернет-ресурси та офіційні джерела

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua) – основне джерело чинних редакцій законів та підзаконних актів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України (mon.gov.ua) – листи, накази, рекомендації щодо дистанційного навчання та безпеки в умовах воєнного стану. URL: <https://mon.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці (Держпраці) – роз'яснення щодо дистанційних інструктажів, електронної фіксації, перевірок. URL: <https://dsp.gov.ua>
4. CERT-UA – Центр реагування на кіберінциденти – рекомендації з кібербезпеки для освітніх закладів. URL: <https://cert.gov.ua>
5. Електронна бібліотека НАПН України (lib.iitta.gov.ua) – повнотекстові електронні курси, посібники, статті автора та колег. URL: <https://lib.iitta.gov.ua>
6. Офіційний сайт Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України. URL: <https://binpo.com.ua>

Навчальне видання

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ В ЗПО
ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС**

Розробник: Геревенко Андрій Михайлович старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

СХВАЛЕНО кафедрою технологій навчання, охорони праці та інклюзивної освіти протокол № 1 від 07 січня 2026 року

Біла Церква – 2026

© БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2026

ЕЛЕКТРОННИЙ НАВЧАЛЬНИЙ КУРС

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ПРОФЕСІЙНО-
ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗПО

